

Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Hlavní specializace: Ekonomie a hospodářská správa

SVOBODA A BEZPEČNOST –
SUBSTITUTY NEBO KOMPLEMENTY?

diplomová práce

Autor: Bc. Vlastimil Hošek

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ing. Marek Loužek, Ph.D.

Rok: 2019

Prohlašuji na svou čest, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury.

Bc.Vlastimil Hošek

V Praze, dne 17.8.2019

Děkuji doc. PhDr. Ing. Marku Loužkovi, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady při vytváření práce.

Abstrakt

Cílem práce je analýza vztahu svobody a bezpečnosti jako měřitelných veličin. Pomocí statistických metod by tato práce mohla jako jedna z prvních pomoci pochopit vztah svobody a bezpečnosti v kontextu dalších faktorů. Srovnání obou veličin práce vykoná napříč prostorem i časem.

Oběma se sice věnuje mnoho článků a téma bezpečnosti je již několik let aktuální, vzhledem k pokračujícím bojům na Blízkém východě a mezinárodnímu terorismu, který v posledních letech postihl evropské metropole, nicméně žádná práce dosud neužila přijatelného objektivního srovnání pomocí ekonometrie.

V teoretické části se práce zabývá definováním svobody, bezpečnosti a jejich vztahu. Vztah obou zvláště práce představuje jak v příkladech z běžného života, tak pomocí akademických prací, ale také filosofických textů. Rovněž se věnuje vnímání nebezpečí ve společnosti a s tím spojeným strachem.

V praktické části práce představí pomocí panelových dat svobodu, bezpečnost a další proměnné, které zasazuje do ekonometrického modelu. Hypotézou práce je předpoklad, že svoboda a bezpečnost mají většinou pozitivní vztah s lineárním průběhem, který se od určité míry bezpečnosti láme v negativní. Objevení „optimální“ míry svobody je tak druhou částí hypotézy.

Klíčová slova: svoboda, bezpečnost, svět

JEL klasifikace: F52, C23, K38

Abstract

The aim of the thesis is to analyze the relationship of freedom and security as measurable quantities. Using statistical methods, this work could be one of the first to understand the relationship of freedom and security in the context of other factors. He compares both variables of work across space and time.

While many articles deal with both, and security has been up to date for several years, given the ongoing fighting in the Middle East and international terrorism that has hit European cities in recent years, no work has yet taken advantage of an acceptable objective comparison by econometrics.

The theoretical part deals with the definition of freedom, security and their relationship. The relationship of both, in particular, represents work in everyday life as well as through academic work but also philosophical texts. It also deals with the perception of danger in society and the associated fear.

In the practical part of the work will introduce the panel data freedom, security and other variables, which puts into the econometric model. The hypothesis of the work is the assumption that freedom and security usually have a positive relationship with a linear course that breaks from a certain degree of security into a negative one. The discovery of the “optimal” measure of freedom is thus the second part of the hypothesis.

Key words: liberty, security, world

JEL classification: F52, C23, K38

Obsah

ÚVOD.....	1
1. TEORETICKÁ ČÁST.....	3
1.1. SVOBODA.....	3
1.1.1. Možnosti měření svobody.....	6
1.1.2. Současné trendy.....	12
1.2. BEZPEČNOST.....	14
1.2.1. Měření bezpečnosti.....	22
1.2.2. Bezpečnost jako úkol státu.....	25
2. ANALYTICKÁ ČÁST.....	28
2.2. PROMĚNNÉ V KOMENTÁŘI.....	47
2.3. SILNÉ STRÁNKY ANALÝZY.....	53
ZÁVĚR.....	56
SEZNAM ZDROJŮ.....	58
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	63

Úvod

„Ti, kteří by se vzdali základní svobody, aby získali trochu dočasné bezpečnosti, si nezaslouží ani svobodu, ani bezpečnost.“

“Politici aritmetici spočítali, že kdyby každý muž a žena pracovali čtyři hodiny denně na něčem užitečném, pak by to, co vyprodukuje, dostatečně uspokojilo všechny potřeby pohodlného života... Zbytek dne je pak možno oddávat se odpočinku a štěstí.”

„Demokracie je, když dva vlci a jedno jehně hlasují, co bude k večeři. Svoboda je, když dobře ozbrojené jehně odmítá hlasovat.“

Benjamin Franklin

Aktuální dění ve světě, ale i v České republice vede neustále k otázkám týkajícím se svobody a bezpečnosti. Oba fenomény ale nejsou ničím novým a lidstvo se jimi zabývá už tisíce let. Filozofové řecké antiky zkoumali svobodu myšlenkově, snažili se o její definování a docházeli k rozdílným pohledům. S definicí bezpečnosti je to podobné. Oba termíny jsou při tom každodenním tématem médií, politických elit i běžných občanů. Oba termíny mají silný zvuk a poutají lidskou pozornost, přitom je lze jen složitě vědecky zkoumat. Jsou komplexní, komplikované a dynamicky se vyvíjejí.

Lze nalézt nespočet příkladů v historii, kdy na sebe svoboda a bezpečnost narážejí a jdou pospolu, nebo proti sobě. Kde je svoboda, nemusí být bezpečnost a naopak. V Ústavě České republiky je svoboda zmíněna celkem 11x, bezpečnost ani jednou. V Listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky, je svoboda zmíněna 54x a bezpečnost 9x. Svoboda a bezpečnost jsou při tom velmi komplikované, komplexní a dynamicky se vyvíjejí.

Měření míry svobody se zabývá celosvětově několik nevládních organizací, které sestavují své indexy a první výsledky publikují od 70. let minulého století. Měřením bezpečnosti se rovněž zabývá několik nevládních organizací, ale je to disciplína mnohem mladší, první bezpečnostní indexy vznikly v roce 2000, některé z nich pak teprve před pár lety. Protože základním cílem této práce je zkoumat vztah svobody a bezpečnosti, za předpokladu že existuje, využívá k analýze data

těchto indexů a provádí výzkum celosvětový s informacemi o více než 160 zemích světa v období mezi lety 2000 a 2018. Nástroji této práce jsou metody ekonomie, statistiky a ekonometrie.

V teoretické části se práce zabývá definicím svobody a bezpečnosti a tím, zda je lze vědecky zkoumat. V příkladech z historie, každodenního života, odlišnosti zemí a geopolitické situace představuje práce vztah svobody a bezpečnosti. Rovněž rozebírá dynamiku obou termínů a uvádí důvody, pro které je složité oba termíny vůbec definovat, měřit, zkoumat a analyzovat. Dále jsou v teoretické části uvedeny možnosti měření svobody a bezpečnosti.

Analytická část práce je věnována empirické analýze vztahu svobody a bezpečnosti na základě celosvětových dat. Ekonometrické modely, kde je bezpečnost vysvětlovanou proměnnou a pomocí svobody je vysvětlována, obsahují několik nezávislých kontrolních proměnných, jako například ekonomickou výkonnost země, vládu práva nebo etnickou a náboženskou rozmanitost.

Cílem práce je objevit pojítka mezi svobodou a bezpečností a pomocí ekonometrie určit, zda existuje vztah mezi nimi, eventuálně jej určit. Na základě autorova úsudku byla vyslovena hypotéza, že vztah svobody a bezpečnosti existuje a je pozitivní, tedy že míry obojího mohou růst zároveň. Druhá část hypotézy říká, že vztah svobody a bezpečnosti je kvadratický, ve smyslu existence „optimální“ míry svobody s ohledem na bezpečnost. Přínos práce spočívá zejména v tom, že jako jedna z prvních zkoumá svobodu a bezpečnost v přímé vzájemné souvislosti.

1. Teoretická část

1.1. Svoboda

Svoboda je možnost, případně také schopnost volit, rozhodovat a jednat podle své vůle, ať je jakákoliv a nést za to přiměřenou odpovědnost. I tak zní jedna z mnoha a mnoha definic svobody. Jean-Jacques Rousseau napsal: „Nikdy jsem nemyslel, že by svoboda člověka záležela na tom, aby dělal, co chce, nýbrž spíš v tom, aby nikdy nedělal, co nechce.“ (Rousseau 1989 s.232) Podle Karla Marxe je svoboda poznána nutností, John Basil Barnhill by řekl „Když se lidé bojí vlády, je to tyranie, když se vláda bojí lidí, je to svoboda.“ Jak je psáno výše, kdybychom hledali společnou definici svobody, pravděpodobně bychom se neshodli.

Proč je problém svobodu definovat, když ji každý z nás dokáže vnímat? Problémem je vnímání samotné. Co je svoboda pro jednoho, není svoboda pro druhého. Termín svobody je komplexní a komplikovaný. Pokud je možné svobodu zkoumat, je žádoucí a dokonce nutné ji měřit. A pokud ji lze měřit, musí existovat určité maximum, maximální svoboda – tedy stav, kdy nás naprosto nic neomezuje. Přírodní vědy mají oproti společenským vědám výhodu v jistotě měření a jasných definic. Kyselina sírová je stejná v České republice, v Německu i v Ugandě a byla kyselá za Husáka jako za Havla. O svobodě to rozhodně neplatí.

Svoboda může mít mnoho podob, které je potřeba prozkoumat. Svoboda vůči společnosti, svoboda vůči přírodě, politická svoboda, ekonomická svoboda, vnitřní svoboda, svoboda vyznání apod. Definování ekonomické svobody, jako jakékoli jiné svobody, záleží na perspektivě z níž je na ni nahlíženo. Kapitalistický přístup k ekonomické svobodě je diametrálně odlišný od socialistického přístupu. Při zkoumání, zda existuje absolutní svoboda nutně dojdeme k závěru, že taková neexistuje, neboť člověk je vždy něčím omezen. Ať už jde o omezení ze strany přírody, společnosti, nebo naše vnitřní omezení.

Svoboda vůči přírodě je velmi omezená. Můžeme například létat, relativně svobodně, ale aviatika je omezena přírodními zákony. Jak fyzikálními zákony, tak počasím nebo našimi technickými možnostmi. Naším cílem by nemělo být létat absolutně svobodně, krásným příkladem takového přístupu je postava starých řeckých bájí, Ikaros. Ten mohl létat na křídlech vyrobených z ptáčích per slepených voskem, ale jeho létání mělo své hranice. Ikaros chtěl ale létat přírodě navzdory a zaplatil za to životem. Chtěl větší svobodu a ohrozil svoji bezpečnost. Jiným dobrým příkladem svobody vůči přírodě je Aralské jezero, dříve Aralské moře. Jeho přítoky byly dvě středoasijské

řeky, Amudarja a Syrdarja. V roce 1954 bylo v Sovětském svazu rozhodnuto, že se na území dnešního Kazachstánu bude pěstovat bavlna a vznikl monstrózní projekt na výstavbu zavlažovacího systému. V řekách sice bylo pro bavlnu vody dost, ale už ne dost pro Aralské jezero. Výsledkem projektu zavlažování je přírodní katastrofa. Díky lidské krátkozrakosti se plocha jezera zmenšila o 80% a hladina klesla zhruba o 25 výškových metrů, od roku 1960 se množství vody postupně snižovalo. (Píšková 2011) Jedním z problémů vnímání nebezpečí je čas. Jsme schopni vnímat nebezpečí pokud je zřejmé a okamžité, například když přijde bouřka nebo když se blízko hranic státu formují jednotky nepřátelské armády. Plíživý problém vysychání šlo zřejmě snadno ignorovat. Tragédie Aralského jezera tak zůstává jedním z mnoha dokladů omezené svobody vůči přírodě.

Svoboda vůči společnosti je tématem všech politických stran, směrů, myslitelů a teorií. Už pouhý fakt, že existuje společenské soužití, vytváří omezení. Když dojde ke střetu svobod, musíme se nějak dohodnout, někdo musí ustoupit. Rozdílné přístupy ke svobodě vůči společnosti mohou reprezentovat politické směry, jejichž perspektiva se liší. Jedni vnímají svobodu individuální, druzí svobodu kolektivní. Pravicově orientované libertariány a liberální proudy spojuje vnímání svobody z pohledu jedince. V případě libertariánů existuje snaha o minimální stát a maximální svobodu jedince. Liberální proud reprezentuje John Stuart Mill, který napsal „Jedině ta svoboda je hodna svého jména, která nebrání hledati svého dobra vlastním způsobem, jímž nezkracuje se právo jiných a jímž nekříží se usilování těchto o vlastní právo.“ (Mill, 1913 s.23) Jinak řečeno „svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda druhého“. Kolektivisté naopak vnímají svobodu v kontextu společnosti a svoboda jedince je podřízena celku, jehož je součástí. Kolektivisty reprezentuje Jean-Jacques Rousseau, podle něhož člověk dosahuje svobody pomocí spoluúčasti na tvorbě zákonů ve shodě s obecnou vůlí (Rousseau, 1989 s.232). Kolektivistické pojetí svobody nalezneme už v antice, jež je považována za období rozvoje svobody. Svoboda byla realizována prostřednictvím rozhodování o věcech veřejných a právech, která měl jednotlivec ke společnosti, nicméně svoboda osobní rozvíjena nebyla. Navíc relativně svobodní byli pouze svobodní občané, zatímco otroci měli statut „věci mluvící“. Benjamin Constant k antické svobodě napsal: „A tak je u antických národů jedinec téměř vždy suverénem ve veřejných záležitostech, avšak otrokem ve všech svých soukromých vztazích. Jakožto občan rozhoduje o míru a válce; jakožto soukromá osoba je omezován, pozorován a jakýkoli jeho pohyb je potlačován“. (Constant, Reflexe 2006, č.30, s.80)

Ekonomická svoboda je dalším předmětem sporů různých perspektiv. Liberální proud hájí soukromé vlastnictví, prosazují zásadu „laissez faire“ a svěřují ekonomické dění tržním

mechanismům ve víře, že pokud budou dostatečně svobodné, vyřeší většinu svých nerovnováh skrze mechanismus cen a trhy nalézající se v nerovnováze budou tzv. „vyčištěny“ a dosáhnou opět rovnováhy. Přístup liberálů reprezentuje snaha minimalizovat zásahy státu. Naproti tomu kolektivisté mají představu centrálně řízené ekonomiky. Svoboda z pohledu kolektivistů pak spočívá v tom, že je člověk svobodný od ekonomického rozhodování, protože toto břemeno na sebe bere někdo jiný – plánovač. Koncept ekonomické svobody tak zahrnuje například míru zdanění, čas potřebný k založení obchodní společnosti, míru administrativní zátěže nebo vlastnická práva. Ekonomická svoboda je v současnosti měřena a některé z těchto technik jsou představeny v kapitole o měření svobody, například Index ekonomické svobody.

Politická svoboda je velmi úzce spjata se svobodou vůči společnosti i ekonomickou svobodou. Tento koncept svobody má své kořeny v antice, kde na ni byl kladen důraz. Jedná se zejména o možnost ovlivňovat politické dění, právo volit, být volen. Hayek definoval politickou svobodu jako účast člověka na volbě vlády, na tvorbě legislativy a na kontrole veřejné správy. (Hayek, 1978 s.13) Koncept politické svobody je pro tuto práci stěžejní v tom smyslu, že má svá daná pravidla. Mezi politické svobody patří svobodné volby, pluralismus, neomezování politické konkurence, spoluúcast občanů v politice nebo svobodná a rozmanitá média. Skrze tyto svobody lze politickou svobodu zemí měřit, podobně jako lze měřit svobodu ekonomickou. Možnou kvantifikaci představuje práce v kapitole o měření svobody.

Svoboda vnitřní je tou nejméně exaktní, přesto ji každý z nás cítí. Naproti němu stojí koncept svobody vnější, který je reprezentován všemi výše popsányými svobodami – tedy vše, co nás může z vnějšku omezit. Vnitřní svoboda je tak dána našimi preferencemi, závislostmi, vášněmi, fobiemi a strachem. Pokud je člověk otrokem svých vášní, například tabákových výrobků nebo alkoholu, nemůže být vnitřně svobodný. Paradoxem vnitřní svobody je, že svobodný může být například vězeň. Žije sice za mřížemi, ale pokud se například rozhodne napsat knihu nebo namalovat obraz, dojde k seberealizaci a tím je vnitřně svobodný. Naopak objektivně svobodný člověk (mající vnější svobodu), závislý na drogách, může být vnitřně nesvobodný. Koncept vnitřní svobody je pro tuto práci neuchopitelný, nelze takovou svobodu měřit a tím pádem ani mezistátně srovnat.

Na základě výše popsáných konceptů svobody je zřejmé, že celý pojem pro účely analýzy nelze použít. Aby bylo možné svobodu analyzovat, je potřeba tento pojem zúžit do jednodušší, přesto dostatečně obecné roviny. Tato práce analyzuje vztah svobody a bezpečnosti pomocí mezinárodního srovnání, takže jedním z omezení jsou státní hranice. Je předpokládána rozdílná míra svobody v různých zemích. Pro účely analýzy jsou vybrány koncepty svobody občanské a

politické. Lze je relativně snadno měřit na základě existence a fungování institucí, které mají tento typ svobody zajišťovat.

1.1.1. Možnosti měření svobody

Několik nevládních organizací pracuje na tvorbě indexů svobody, tato práce některé z nich představuje. Při pohledu na výsledky jednotlivých indexů svobody se ukazuje, že nepadají mezi těmito společnostmi shoda na tom, které země jsou svobodné a které ne. To je ovšem případ jen některých států. Rakousko, Norsko, Švédsko a další podobně svobodné země se umísťují na předních příčkách všech těchto indexů a státy jako je Severní Korea, Syrie nebo Venezuela jsou zpravidla vždy na chvostu tabulek. Záleží vždy na tom, které indikátory daný index sleduje a jak přísně hodnotí naplňování svobod.

Democracy index – je index britské Economist Intelligence Unit (EIU), která od roku 2006 měří demokratičnost státu ve 167 zemích světa. Index je sestaven na základě sledování 60 indikátorů rozdělených do 5 kategorií : volební proces a pluralismus, občanské svobody, fungování vlády, politická participace a politická kultura. Indikace má formu otázek, na které odpovídají dotazovaní experti. Otázky se týkají například voleb a mají formu „Existují svobodné volby“? U otázek s možností dvou odpovědí nabývají odpovědi hodnot 0 – 1, pokud jsou možné tři odpovědi, pak nabývají hodnot 0 – 0,5 – 1. Výsledná hodnota je zprůměrována podle počtu otázek do výsledného indexu. Výsledný index nabývá hodnoty 1 – 10, přičemž 10 znamená nejvíce demokratický stát. Země jsou podle číselného hodnocení rozděleny do 4 kategorií:

1. Úplné demokracie - jsou země, v nichž jsou občanské svobody a základní politické svobody nejen respektovány, ale také posíleny politickou kulturou vedoucí k posilování demokratických principů. Tyto země mají systém vládních kontrol a rovnováh, nezávislé soudnictví, jehož rozhodnutí jsou vymáhána, dobře fungující vládu a různorodá a nezávislá média.
2. Chybné demokracie - jsou země, kde jsou volby spravedlivé a svobodné a jsou dodržovány základní občanské svobody, ale mohou mít problémy (nezávislost médií). Tyto země mají problémy se správou věcí veřejných, nerozvinutou politickou kulturou a nízkou participací občanů v politice.

3. Hybridní režimy - jsou země, kde ve volbách existují nesrovnalosti, které jim pravidelně brání být spravedlivé a svobodné. Tyto země mají obvykle vlády vyvíjející tlak na politické odpůrce a soudy, rozsáhlou korupci, a existuje tlak rovněž na sdělovací prostředky. V těchto zemích je právní stát spíše vágní a problémy se správou věcí veřejných a participace občanů v politice jsou hlubší než u chybných demokracií
4. Autoritářské režimy - jsou země, kde politický pluralismus zmizel nebo je extrémně omezený. Tyto země jsou často absolutními monarchiemi nebo diktaturami, kde mohou existovat některé demokratické instituce, ale mají příliš malý význam. Běžně jsou porušovány a zneužívány občanské svobody, volby (pokud se odehrávají) nejsou spravedlivé a svobodné, média jsou často ve vlastnictví státu nebo ovládané skupinami spojenými s vládnoucím režimem, soudnictví není nezávislé a existuje všudypřítomná cenzura a potlačování vládní kritiky. (EIU)

Pětice nejdemokratičtějších států v roce 2018 je Norsko, Island, Švédsko, Nový Zéland a Dánsko. Česká republika je na 34. místě s hodnocením 7,69 a má statut chybné demokracie. Rusko se dělí s Kazachstánem o 144. místo s hodnocením 2,94 a má statut autoritářského režimu. Pětice nejméně demokratických států je Chad, Středoafriká republika, Demokratická republika Kongo, Syrie a Severní Korea.

Tabulka č.1 Svět podle indexu demokracie v roce 2018

	Počet zemí	% zemí	% populace
Úplné demokracie	20	12	4,5
Chybné demokracie	55	32,9	43,2
Hybridní režimy	39	23,4	16,7
Autoritářské režimy	53	31,7	35,6

ZDROJ: Democracy index report 2018, The Economist Intelligence Unit

Index ekonomické svobody, Index of Economic Freedom – je index který každoročně zveřejňuje The Heritage Foundation (dále THF) a The Wall Street Journal od roku 1995. Nyní je Index ekonomické svobody měřen u 181 zemí světa, přičemž společnost sleduje i celosvětový vývoj ekonomické svobody. Konstatuje například, že mezi lety 1995 a 2008 stoupla ekonomická svoboda světa o 2,2 bodu, zatímco mezi lety 2008 a 2011 klesla o 0,5. (THF) Index ekonomické svobody nabývá hodnot 0 – 100, přičemž vyšší skóre znamená ekonomicky svobodnější zemi. Tradičně nejsvobodnější země jsou Hong Kong s hodnocením 90,2 (2018), Singapur s hodnocením 88,8, Nový Zeland s 84,2 a Švýcarsko s 81,7. Nejméně ekonomicky svobodné země jsou Kuba s hodnocením 31,9, Venezuela s hodnocením 25,2 a Severní Korea s hodnocením pouhých 5,8. Rusko má hodnocení 58,1 a patří do kategorie „převážně nesvobodné“, Česká republika má hodnocení 74,2 a je umístěně mezi Norskem a Německem v kategorii „převážně svobodné“.

Tabulka č.2 Svět podle indexu ekonomické svobody 2018

	Počet zemí	% zemí
Svobodné	6	2,8
Převážně svobodné	28	13
Mírně svobodné	96	44,8
Převážně nesvobodné	63	29,4
Nesvobodné	21	9,8

ZDROJ: Index of Economic Freedom 2018

(dostupné z: <https://www.heritage.org/index/book/keyfindings>)

Ekonomickou svobodu měří THF pomocí 12 indikátorů, rozdělených do 4 kategorií

Vláda práva - vlastnická práva (ochrana a vymahatelnost)

- efektivita soudů (zvláště v oblasti vlastnických práv, jejich nezávislost a výkonnost)
- integrita vlády (míra korupce, transparentnost);

Velikost vlády- daňové zatížení (výše daní a podíl daní na HDP)

- vládní výdaje
- fiskální zdraví země (míra zadlužení a schodku rozpočtu);

Míra regulace - svoboda obchodu (uvažuje čas, náklady a svobodu založit, mít a uzavřít firmu)

- svoboda práce (minimální mzda, přidaná hodnota práce)

- monetární svoboda (stabilita cen);

Otevřenost trhu - tržní svoboda (efekty tržních bariér na import a export)

- investiční svoboda (přístup firem a jednotlivců k investicím)

- finanční svoboda (závislost finančního trhu na vládě);

Míra ekonomické svobody je často skloňována jak na vysokých školách ve studiu ekonomie, tak jiných nevládních ekonomických institucích. Například libertariánský think tank Cato institute dává do přímé úměry míru ekonomické svobody a míru vnitřního pocitu štěstí. (W. Wilkinson 2007) Jiná studie Fraser institutu dochází na základě výpočtů k závěru, že ekonomická svoboda je nesmírně důležitá při prevenci konfliktů, ekonomická svoboda je prý 54x účinnější v předcházení konfliktů než demokracie (měřena Democracy indexem). (E. Gartzke, 2005) Tento index je silně korelován ale indexem svobody, který měří Freedom house (A. Karatnycky, 2001 s.11) a který je použit v analytické části této práce jako měřítko svobody.

Index svobody tisku, Press freedom index – je indexem, který každoročně vydává francouzská organizace Reportéři bez hranic (Reporters without borders) a to od roku 2002. Index je počítán zhruba pro 180 zemí světa a jeho metodologie spočívá z části v dotazníku, na který odpovídá 150 korespondentů z celého světa. Patří mezi ně novináři, občanskoprávní aktivisté, odborníci nebo výzkumníci. Odpovídají na otázky týkající se plurality a nezávislosti médií, životního prostředí a autocenzury, transparentnosti a infrastruktury. Dotazník zohledňuje právní rámec pro sdělovací prostředky, včetně sankcí a regulací, a úroveň nezávislosti veřejných sdělovacích prostředků.

Vedle dotazníku zohledňuje index svobodu informací na internetu, násilí páchané na novinářích a dalších pracovnících sdělovacích prostředků. Index nabývá hodnoty 0 – 100, ale díky dynamickému vývoji s některé země s velmi špatnou situací dostaly nad hodnotu 100. čím nižší skóre země má, tím svobodnější tisk je. V roce 2018 jsou země s nejnižším skóre Norsko, Švédsko, Finsko, Nizozemí a Švýcarsko. Naopak nejvyšší hodnocení mají Severní Korea, Eritrea, Turkmenistán, Syrie a Čína. Česká republika byla ještě v roce 2006 země s pátým nejnižším hodnocením (0,75), ale od té doby se kontinuálně propadá. V loňském roce byla s hodnocením 21,89 na 34. místě a letos s hodnocením 24,89 je až na 40. místě. Jako důvod tohoto poklesu uvádějí Reportéři bez

hranic na svém webu útoky prezidenta Miloše Zemana na novináře, jeho útoky na Českou televizi a dále také problematiku vlastnictví médií oligarchy, jmenovitě ze strany premiéra Andreje Babiše nebo Daniela Křetínského. (RWB 2019)

Freedom in the world, Svoboda ve světě - je každoročně vydávaný report americké nevládní organizace Freedom House, která v roce 1973 začala měřit politické a občanské svobody v zemích po celém světě. Funguje také na bázi dotazníku, ale mnohem sofistikovaněji než Index svobody tisku francouzské reporters without borders. Zahrnuje do svého měření fungování institucí které chrání politické a občanské svobody. Indexy „Civil liberties“ a „Political rights“ jsou detailně popsány v praktické části práce, neboť jsou oba použity v modelech jako měřítka svobody.

Tabulka č.3 Grafické hodnocení uznávaných indexů svobody

Index	Scale				
Freedom in the World ^[10]	free		partly free		not free
Index of Economic Freedom ^[11]	free	mostly free	moderately free	mostly unfree	repressed
Press Freedom Index ^[3]	good situation	satisfactory situation	noticeable problems	difficult situation	very serious situation
Democracy Index ^[13]	full democracy	flawed democracy	hybrid regime	authoritarian regime	

Tabulka znázorňuje shodu všech čtyř indexů svobody v závislosti na počtu zemí a výsledném skóre.

Alternativní měření svobody může být provedeno skrze data, která nenesou označení „liberty“ nebo „freedom“, ale za určitých předpokladů svobodu reprezentovat mohou. Pokud se je daří ekonomicky verifikovat, mají v analýze „zelenou“. Zajímavé jsou údaje o průměrném počtu odpracovaných hodin per capita pro státy světa. Verifikace takového měření svobody má následnou logiku. Pokud trávíme v práci méně hodin, máme více volného času. Pokud máme více volného času, jsme více svobodní. Pracovní vytížení může být za těchto předpokladů měřítkem svobody. Trend pracovního vytížení je historicky sestupný, jak ukazují data. (OWD) Naznačuje to, že lidé jsou od skončení průmyslové revoluce stále méně pracovní vytížení - svobodnější.

Pozoruhodné trendy lze pozorovat i na datech od 50. let minulého století po současnost. Státy lze dělit do tří kategorií, s klesajícím pracovním vytížením, konstantním nebo rostoucím. Klesající

trendy jsou nejčastěji u vyspělých demokracií jako Německo (vytížení 1371 h/ročně), Francie (1473 h/ročně), Finsko (1642 h/ročně) nebo Nizozemí (1419 h/ročně). Konstantní trendy pozorujeme u států jako Costa Rica (2216 h/ročně), Řecko (2041 h/ročně), Indie (2162 h/ročně) nebo Jamajka (1867 h/ročně) a Malajsie (2267 h/ročně). Rostoucí trendy jsou například ve státech jako Bangladéš (2371 h/ročně), kde se oproti roku 1970 zvýšilo pracovní vytížení o 244 hodin ročně nebo Kambodža (2510 h/ročně), kde došlo ke zvýšení o 201 hodin oproti roku 1993.

Česká republika má průměrnou hodnotu 1770h, která je oproti roku 1990 nižší zhruba o 120h,. Rozdíl mezi Německem a Řeckem činí v roce 2014 670h práce ročně. Průměrný obyvatel Řecka tak ve všední den pracuje o 2,5 hodiny déle než průměrný obyvatel Německa a 670h reprezentuje necelých 28 dní času. Index pracovního vytížení je korelován s CL indexem hodnotou 0,3918, s PR indexem hodnotou 0,3175. Korelace nejsou silné a je zřejmé, že se jedná o svobodu jinak vyjádřenou. Pracovní vytížení poslouží v této práci jako alternativní svoboda k určení vztahu s bezpečností.

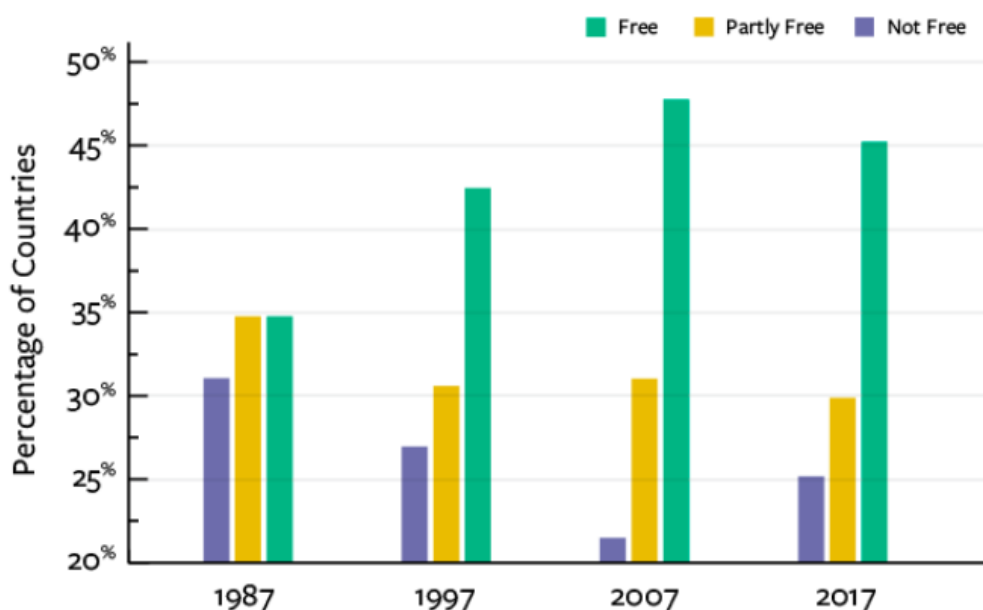
1.1.2. Současné trendy

Byť demokracie není synonymem svobody, má pro účely vědeckých prací lepší vlastnosti. Demokratická pravidla jsou jasněji definována, snáze alespoň částečně měří a sleduje jejich vývoj. Demokracie není jen jedna a existuje v různých mutacích a formách po celém světě, ale stojí na jasných základech. Mezi ty patří například svobodné volby, politická rovnost, vláda zástupců lidu, petiční právo, právo na spravedlivý proces etc.(Kimber, 1989 s.201) Tyto principy a mnohé další jsou sledovány několika institucemi. Vedle institutů sledujících a měřících „Index ekonomické svobody“ (Fraser institut, The Heritage Foundation), existují takové, které měří svobodu obecněji. Mezi nimi je výrazná instituce „Freedom in the world“, která měří úroveň svobody nezávisle na etnicitě, náboženství a hospodářství. Základem pro její analýzu je Listina základních práv a svobod a Freedom in the world sleduje úroveň politických a civilních práv. Dělí pak země na svobodné, částečně svobodné a nesvobodné. Závěry této instituce jsou jasné, svobody je nejlépe dosahováno v liberálně demokratických společnostech.(FH 2019)

Freedom House ve svém každoročním reportu varuje před ustupováním demokracie a to již 13. rokem v řadě. Demokracie utrpěla globálně a to jak ve starých demokraciích jako jsou některé evropské státy, Spojené státy americké, pokles svobody je znatelný rovněž u autoritářských režimů jako je Čína nebo Ruská federace. Míra ústupu je sice nízká oproti míře nárůstu svobody ve světě v druhé polovině minulého století, ale je kontinuální. Zatímco vlády nesvobodných zemí ještě více

utáhly kohoutky svobody, demokratické země sužuje populismus jejich politiků, kteří útočí na princip dělení moci (výkonné, zákonodárné a soudní), dostávají pod tlak demokratické i občanské instituce. Dalším velkým problémem demokratických zemí je korupce, která jistě sužuje i státy autoritářské. Světovou výjimkou jsou státy Malajsie, Arménie, Angola a Ekvádor, kde se demokratické principy upevnilly.

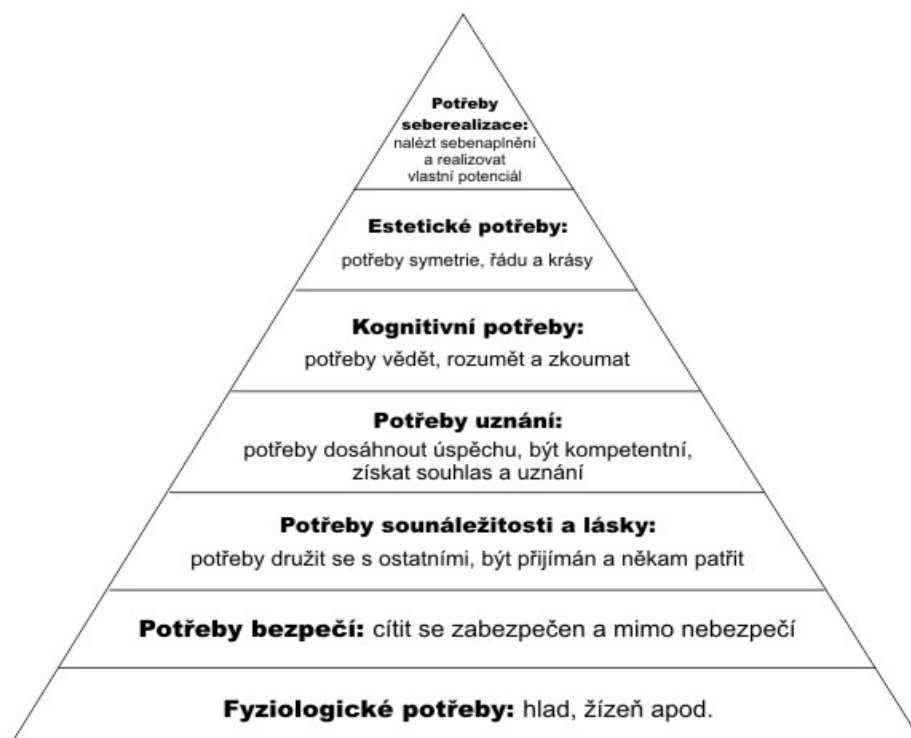
Graf č.1 Světový vývoj svobody

ZDROJ: FH 2017

Dnešní svět je podle dat o něco méně svobodný než svět roku 2005. Vlna demokratizace začala v 70. letech a pokračovala pádem Berlínské zdi v roce 1989 a rozpadem Sovětského svazu v roce 1991. Mezi lety 1988 a 2005 se snížil počet nesvobodných zemí z 37% na 23%, zatímco podíl svobodných zemí vzrostl z 36% na 46% ze sledovaných států Freedom in the house. Tento trend se ale zastavil a zvrátil v roce 2005. Do roku 2018 se snížil podíl svobodných zemí na 44% a naopak zvýšil podíl nesvobodných na 26%. Během posledních 13 let se pokles svobody projevil ve 23 státech tak, že byl změněn jejich status buď ze svobodných na částečně svobodné, nebo z částečně svobodných na nesvobodné. Přitom dvě třetiny těchto zemí získaly větší míru svobody po roce 1988. Příkladem může být Maďarsko, kterému byl v roce 2018 změněn statut na částečně svobodné. (Freedom House 2018)

Tabulka č.4 Maslowova pyramida lidských potřeb

Abraham Maslow, americký psycholog, vytvořil pyramidu lidských potřeb. Dole umístil ty naprosto základní. Bezpečnost je druhá od spodu. Maslow se přímo o potřebě svobody nezmiňuje, ale pro naše účely ji můžeme považovat za potřebu seberealizace. Taková potřeba je až úplně nahoře.

1.2. Bezpečnost

Vymezení bezpečnosti je snad ještě více problematické než u svobody, byť je zde mnoho společných rysů. Pokud konstatujeme bezpečnost, zákonitě musí být vyloučeno vše, co nás ohrožuje. Pokud bychom chtěli vyloučit vše, čím jsme ohroženi, museli bychom otestovat bez nadsázky nekonečně mnoho možností, protože nebezpečí může přicházet jako přírodní jev, zranění, nemoc, nehoda, zbloudilá střela, neviditelná radiace, pomatený člověk, nešťastná kombinace potravin, ekonomická krize, válka a podobně. Bezpečnost je nekonečná ve smyslu, že ji nelze průlazně konstatovat, vřdu tu nějaké nebezpečí je. Empiricky lze provést jen negativní důkaz, tedy že existuje nebezpečí. Jednoduchým příkladem je životní partner, manžel. Nemůžeme mu dokázat, že je věrný, protože bychom s ním museli být vždy a všude a všechno kontrolovat, což není

proveditelné. Ale můžeme mu dokázat nevěru. A to je ilustrativní partner na rozdíl od bezpečnosti konečný, sloužící jako příklad nedosažitelnosti pozitivního důkazu.

Bezpečnost je dynamická, vyvíjí se v čase a to je další komplikace při její analýze. V šedesátých letech nosili cyklistické přilby většinou jen závodní jezdci, ale dnes má přilbu skoro každý cyklista. Do 70. let nebyly povinné bezpečnostní pásy v automobilech, respektive dříve jimi auta vybavena nebyla. Dnes je jejich nepoužití pokutováno. Co bylo bezpečné tehdy, není bezpečné dnes. Analýza bezpečnosti je navíc poměrně mladá disciplína, která se formovala během studené války, kdy vznikl „tradiční“, úzký pohled na její analyzování. Tento je reprezentován bezpečnostním sektorem, jako jednotkou mající bezpečnost politickou a vojenskou. Naproti tomu „nový“, široký pohled byl formován během 90. let a vnímá dopady globalizace. Stále vnímá stát jako aktéra, ale vnímá bezpečnost mezinárodní, nikoli ohraničenou státními hranicemi. Vzniká tak termín „bezpečnostní komplex“ namísto sektoru. Bezpečnost tak člení do pěti sektorů: politický, vojenský, společenský, ekonomický a environmentální. Oba pohledy se shodují v jednom, bezpečnost znamená „přežít“. Tato práce vychází z literatury profesora Barryho Buzana, *Security: A New Framework for Analysis* z roku 1997.

Úzký, tradiční směr analýzy bezpečnosti vychází z existence bezpečnostních sektorů. Tyto sektory jsou v tradičním pohledu definovány objektivně na základě historie a geografie. Region není ovlivňován bezpečnostní politikou, ale analytik „objektivně“ zhodnotí bezpečnostní situace a přiřazuje aktérům region do kterého patří. V tomto pohledu je bezpečnost jaksi dána. Naproti tomu v širokém pojetí jsou bezpečnostní komplexy definovány jako výsledek interakce mezi jednotkami. Bezpečnostní komplex tak není nutně stát nebo region definován historicky a geograficky, ale interakce mezi jednotkami, které bezpečnost formují a utvářejí. Aktéry pak v novém pohledu nejsou jen státy a vojenské koalice, ale firmy, regulátoři a jiné zájmové skupiny. Níže jsou popsány sektory bezpečnosti širokého pojetí.

Vojenský sektor – military sector

Na tomto typu bezpečnosti se shoduje úzké i široké pojetí bezpečnosti. Jeho esencí je Westfálský stát, tedy pojetí suverenity státu. Mírová smlouva, tzv. Westfálský mír, z roku 1648 formálně ukončila třicetiletou válku a dala státu moderní podobu, která se rozšířila po Evropě do celého světa. (Drška, Picková 2004 s.364) Stát v tomto pojetí má suverenitu směrem dovnitř – je svrchovaný nad svými občany a suverenitu směrem ven – není podřízen nikomu vyššímu. Všechny státy si pak jsou rovny. Stát je hlavním objektem vojenské bezpečnosti, ale nikoli jediným. K

zajištění vojenské bezpečnosti směrem dovnitř slouží Policie, směrem ven pak armáda. Příklady Švýcarska nebo Izraele ukazují, že k zajištění vojenské bezpečnosti může sloužit nejen profesionální armáda, ale vyzbrojené a vycvičené obyvatelstvo.

Existují ale další objekty vojenské bezpečnosti, například koalice států, jako NATO, formující se bezpečnost EU apod. Na druhé straně stát může být rozdělen, nebo spíše roztříštěn na suverénní objekty bezpečnosti, například na národy nebo různé skupiny věřících. Jako příklad zabezpečení náboženské skupiny slouží militantní davidáni, jež stály za krveprolitím ve Spojených státech v roce 1993, známý jako incident ve Waco. (Tabor, Gallagher 1995)

Příkladů zabezpečení národní bezpečnosti v rámci státu je ale celá řada, rozpad bývalé Jugoslávie a národ Srbů a Chorvatů. Dalším dobrým příkladem je rozdělení Československa, kdy si oba národy rovněž zajistili svoji vojenskou bezpečnost zvlášť. Aktérem vojenské bezpečnosti je nejčastěji vláda, ale v případě národů to může být národní vůdce, v případě náboženské sekty její představený. Buzan uvádí rozdílné motivace vlády jako aktéra vojenské bezpečnosti. U autoritářských států může být vláda motivována chránit vojensky sebe, u demokratických států jsou vlády motivovány vojensky zabezpečit primárně stát. Z pohledu bezpečnostních sektorů pak demokratické státy neuvažují jiné demokratické státy jako možné nebezpečí a nesnaží se formovat vojenské síly s ohledem na sílu svých demokratických sousedů.

Byť je problematika vojenské bezpečnosti pestrá, hlavním objektem zůstává stát jako entita a aktérem vláda, jako představený státu. Stát je tedy svrchovanou jednotkou, která je dána státními hranicemi, geografickou polohou a historickými souvislostmi. V této práci je rovněž za bezpečnostní jednotku brán stát s ohledem na konstrukci analýzy svobody a bezpečnosti.

Enviromentální sektor

Tento sektor obsahuje pestrrou škálu objektů bezpečnosti, přes velmi konkrétní, jako je zachování živočišných druhů (velryb, tygrů, lidstva), místa jejich výskytu (lesy, jezera) po velice širokou a složitou tematiku klimatu planety. Většina těchto oblastí a jejich zabezpečení se pojí s lidskou činností, předpokládáný je tedy vztah člověk – a zbytek biosféry. Jedná se o mladší kapitolu bezpečnosti, která se do podvědomí lidí dostává až poslední roky. Zásadní podíl má na tom EU, která je světovým lídrem v ochraně životního prostředí, v rámci Spojených států je lídrem například Kalifornie. Výrazným znakem tohoto sektoru je existence dvou agend – vědecké a politické. Obě

tyto agendy komunikují s veřejností skrze studie, média, prohlášení, kampaně. Obě agendy mohou být vedeny vedlejšími motivacemi, jejichž dopad ekonomická teorie popisuje jako morální hazard. Politická agenda je často nucena k zajištění enviromentální bezpečnosti nikoli skrze upozornění na problém, ale skrze závažné a okamžité důsledky nebo katastrofy, jako například nehoda v jaderné elektrárně Černobyl. Priority obou agend často nejsou jasné. Například vlády chudých zemí považují ochranu životního prostředí z pohledu svých průmyslových kapacit za luxus. (MacNeill, Winsemius, and Yakushiji 1991)

Enviromentální sektor je dělen na podsektory:

- Narušení ekosystémů – formy znečištění, změna klimatu, biodiverzita, úbytek ozonu, odlesňování;
- Energetické problémy – vyčerpání zdrojů, různé druhy znečištění včetně katastrof (jaderná elektrárna, ropný tanker);
- Populační problémy – populační růst, spotřebu populace přesahující možnosti planety, gramotnost, migrace, zdravotní situace, urbanismus;
- Potravinové problémy – zdravotní problémy s tím spojené, nemoci, hladomor, nadměrná spotřeba, ohrožení zdrojů pitné vody a úrodné půdy;
- Ekonomické problémy – ochrana dlouhodobě neudržitelných způsobů produkce;
- Občanské konflikty – dopady války na životní prostředí;

Aktéry politické agendy nejsou nutně státy, ale jsou to například i firmy. Ty se mohou dostat do konfliktu ve smyslu ohrožení enviromentální bezpečnosti. Někteří aktéři mají v otázkách této bezpečnosti pozici „veta“. Příkladem státu je Japonsko, které se dlouhodobě staví za právo lovit velryby a pravidelně vetuje mezinárodní úmluvy o ochraně těchto druhů. Příkladem firem s pozicí veta jsou bývalí producenti chlorofluorocarbonu. V 70. a 80. letech blokovalo 19 producentů mezinárodní snahu o řešení problému úbytku ozonu, v čele se společností Du Pont. (Porter and Brown 1991) Tito aktéři stojí na straně těch, kteří poškozují životní prostředí. Jiní aktéři trpí dopady jejich jednání, ať už jsou to velryby nebo tisíce lidí zasažených radiací na území dnešní Ukrajiny. V ekonomické teorii je tato problematika popsána jako negativní externalita.

Enviromentální sektor je velmi široký, je v něm nespočet aktérů a objektů zabezpečení. Jedná se o jednu z nejnovějších disciplín bezpečnosti, která se teprve formuje. Její měření a analýza prochází stále dynamickým procesem a vyvíjí se. Pro tuto práci je uchopitelná jen z části a je zohledněna v měřítku bezpečnosti jako součást UL safety indexu.

Ekonomický sektor

Tento sektor je sice již řadu dekad zkoumán, ale panuje v něm obecná neshoda. Zatímco sektory vojenské a enviromentální mohou být vykládány z větší části objektivně, ekonomický sektor trpí velkou názorovou rozmanitostí. Velkou roztržičnost ekonomických proudů a škol lze rozdělit na tři hlavní. Merkantilisty, kteří upřednostňují státní zájmy, chápou mezinárodní obchod jako hru s nulovým součtem, vytváří bohatství pro fungování tuzemských firem. Z této perspektivy je ekonomické zabezpečení pouhá součást širšího, národního zabezpečení. Liberály, kteří upřednostňují ekonomiku před státem, chápou mezinárodní obchod jako hru s kladným součtem a volají po minimálních obchodních bariérách mezi státy. Z této perspektivy je stát povinen zajistit politickou a vojenskou ochranu a ekonomicky zasahovat tam, kde to nedokáže trh. Hlavním cílem je nastavit podmínky trhu tak, aby dobře fungoval například skrze právní instituce. Socialisty, kteří chápou ekonomickou bezpečnost ze společenského pohledu. Z této perspektivy by měl stát ekonomiku krotit a nasměrovat ke společenské rovnosti a spravedlnosti. Hledisko bezpečnosti je pak v konfliktu slabších proti silnějším. Ekonomickou bezpečnost lze členit do těchto okruhů:

- Schopnost státu udržovat ekonomickou sílu, nezávisle na světovém trhu, pro možnost vojenského konfliktu, tedy mít dostatečné kapacity pro přechod na válečnou ekonomiku;

- Ekonomická soběstačnost v případě, že selže systém dodávek světového trhu. Závislost na ostatních zemích, například v potravinách;
- Obava že světový trh vytvoří více poražených než vítězů, což by vedlo k prohloubení nerovností mezi státy. Na světovém trhu se jedná o obavu z dluhové krize nebo vykořisťování rozvojových zemí. Na domácím trhu pak obavy z nezaměstnanosti a rostoucí sociální rozdíly;
- Obavy z temné stránky kapitalismu a otevřeného obchodování ve smyslu nelegálního trhu s drogami, lehkými zbraněmi nebo vojenskými technologiemi, jako jsou zbraně hromadného ničení;
- Obava ze selhání světového trhu a hospodářská krize zapříčiněná kombinací narůstajícího protekcionismu, oslabení politického vedení a strukturální nestability světového finančního systému;

Objekty ekonomické bezpečnosti jsou státy, jednotlivci, firmy, společenské třídy a v širším měřítku i globální trh sám. Nejčastěji však převládá zájmy, nebo přesněji pozice státu jako entity. Výjimku tvoří široké ekonomické sektory, jako například někdejší Rada vzájemné hospodářské pomoci pod taktovkou Sovětského svazu, kde byla ekonomická bezpečnost jednotná pro mnoho států spadajících do sovětské sféry vlivu. Soudobým příkladem je ve smyslu ekonomického zabezpečení OPEC, svaz států vyvážejících ropu, který realizuje své zabezpečení skrze množství vyvážené ropy. Aktéry ekonomické bezpečnosti jsou firmy, odborové organizace nebo volení místní politici. Hlavní úlohu i nástroje ekonomického zabezpečení drží stále stát, ale čím dál silnější a mocnější nadnárodní korporace tento pohled minimálně narušují a to vede ke znepokojení.

Rozsáhlá a názorově rozdílná problematika ekonomické bezpečnosti je důležitá součást analýzy vztahu bezpečnosti a svobody této práce. V ekonometrické analýze praktické části je HDP jednou v vysvětlujících proměnných a měřítko vysvětlované bezpečnosti obsahuje data socio-ekonomického charakteru.

Společenská bezpečnost je více než sociálně dána identitou. Společnost, do které jedinec patří, byla historicky dána rodinou, tlupou, vesnicí, městským státem. Ty tvořily základní identitu jedince, respektive skupiny. V dnešní době je společnost (míněna společnost stejné identity) určena národně, nábožensky, geograficky, etnicky. Někdy jsou hranice mezi společnostmi a státem téměř neviditelné, jako je tomu například u Francie, jejíž národ má identitu jednotnou a silnou. Komunisté se snažili vytvořit identitu na základě sociálně politickém (třídy) a selhali. Mnoho projektů, snažících se o spojení společností pod jeden celek, selhalo. Nástroji takových projektů byla média, vyznání nebo jazyková práva. Příkladem je Třetí říše ve 40. letech nebo Sovětský svaz. Analýza společenské bezpečnosti je komplikována státy. Státní hranice jsou často rozdílné od hranic identických společností. Existují příklady kdy se společnosti, která žila v útlaku větší entity, povedlo přenést problém identity do politické roviny. Takovým příkladem je vznik Československa, i když paradoxním, neboť k jeho pozdějšímu rozpadu vedla právě společenská identita dvou národů. Dobrým příkladem je Izrael a identita židů.

Objekty společenské bezpečnosti dnešního světa jsou kmeny, klany, národy, národně etnické jednotky (minority), civilizace, nábožensky spojené skupiny a rasy. Identita, kterou máme zakořeněnou, je velmi snadno zneužitelná politiky. Typickým příkladem je nacionalistická rétorika, která hraje na notu identity a jejího ohrožení. Jedná se tak například o rétoriku anti-Evropskou (anti-EU) nebo anti-imigrační. V takovém prostředí hrají veledůležitou roli média jako aktér společenské bezpečnosti. Právě informace, které plynou z médií, jsou často ve formátu „oni“ a „my“. Pomocí těchto informací jsou pak tvořeny představy o situacích ve světě, konfliktech a důvodech těchto konfliktů. Agenda společenské bezpečnosti je dána interakcí různých aktérů v různých regionech a oblastech. Nejběžnějšími problémy, které představují nebezpečí pro společenskou bezpečnost jsou:

- **Migrace** – Kdy je společnost X zředěna přílivem společnosti Y a společnost X přestane být tím, čím bývala. Identita se mění skrze složení obyvatel (např. čínská migrace do Tibetu, ruská migrace do Estonska);
- **Horizontální konkurence** – Ačkoli na daném území stále žije společnost X, mění své způsoby díky vlivu sousední společnosti Y (kanadské obavy z amerikanizace);
- **Vertikální konkurence** – Společnost se přestane vnímat jako X, protože existuje integrační projekt (např. EU, Jugoslávie) nebo regionalistický projekt (Katalánsko, Kurdistan) který vede

společnost buď k užší nebo širší identitě. Oba projekty jsou rozdílné, centrifugální, respektive centripetální. Oba jsou ale případy vertikální konkurence v tom smyslu, že určují, jak široké kruhy by měly být nakresleny;

Tyto případy vedou k ohrožení společenské bezpečnosti a historie je plná příkladů kdy se tak stalo. Společenská identita je rovněž obsažena v analýze, ekonometrických modelech a je jí věnována speciální kapitola v analytické části práce.

Politický sektor

Politický sektor spočívá v organizaci a stabilitě společenského řádu. Jádrem je řešení problémů ohrožujících suverenitu státu. Ohrožení suverenity může mít vojenský charakter a patří tak vojenskému sektoru. Politický sektor řeší nevojenská ohrožení suverenity. Jeho výzvami tak jsou mezinárodní právo, lidská práva, mezinárodní společenství a individuální bezpečnost. Politické hrozby jsou mířeny proti stabilitě státu buď jako ovlivnění části vládní agendy, ovlivnění vlády samotné. Fungování státu, jako garanta národní identity, je chráněno institucemi. Instituce jsou pak cílem politických hrozeb.

Objektem politické bezpečnosti je z pohledu světa hlavně stát. Existují ale další politické jednotky, jako například nadnárodní politická uspořádání (EU). Dále to mohou být minority, klany nebo kmeny, které mají silné politické instituce, byť neformálního typu a které uznává mezinárodní společnost.

Dále to mohou být nadnárodní hnutí, která jsou schopná mobilizovat své členy, jako dříve katolická církev, nebo muslimové, kteří ale postrádají centrální řízení. Ideologická hnutí sem rovněž patří, ale ta nemají často nadnárodní charakter a pocházejí buď z jedné nebo dvou zemí, jako například komunistické hnutí. Nejčastějšími aktéry politického sektoru jsou tak vlády a političtí představitelé států. V silném státě, zejména v liberálně demokratickém státě, existuje mnohem silnější předpoklad, že vláda jedná pouze jako legitimní agent národního státu a že její kroky podléhají veřejné kontrole a mohou být zpochybňovány. Také v silném státu se obecně předpokládá, že „na národní bezpečnost lze pohlížet především z hlediska ochrany složek státu před vnějšími hrozbami a zásahy“ (Buzan 1991 s.100), k nimž by pravděpodobně mělo být přidáno „a údajně výjimečné“ případy domácích aktivit považovaných za nepřijatelné a ohrožující velkou většinou obyvatelstva (např. terorismus).

Politická bezpečnost je v jistém smyslu multisektorová a je velmi důležitá pro určení vztahu bezpečnosti a svobody. Je reprezentována v analýze jakou součástí měřítka bezpečnosti. Politická práva, proměnná reprezentující svobodu, je právě měřítkem fungování státních institucí skrze které je politická bezpečnost ohrožována.

1.2.1.Měření bezpečnosti

Měřením bezpečnosti se začala společnost, alespoň ta západní, zabývat po teroristickém útoku 11. září 2001. Bezpečnostní opatření přijatá po útoku vyvolala debatu o rovnováze mezi osobními svobodami a bezpečností. (Sagar 2009) Podle Jeremy Waldrona jsme často svědky nerovnováhy mezi svobodami a bezpečností z toho důvodu, že „většinu společenského tlaku na změny svobod lze vysvětlit zcela na úrovni symboliky,“ lidé chtějí vidět něco „úderného a neobvyklého“ v reakci na hrozbu jako podnět pro neoprávněné omezení svobody. (Waldron 2003) Pak se stává politika, resp. politický cyklus, důležitou součástí dynamiky bezpečnosti.

UL safety index

Je harmonizovaný průměr měřítek bezpečnosti v několika kategoriích. Je publikován ročně pro země celého světa a je jedním z mála obecných indexů bezpečnosti. Tato práce jej používá jako měřítko bezpečnosti, a proto je blíže rozebrán v analytické části.

Crime index

Tento index je opakem Safety indexu. Oba jsou spolu s dalšími publikovány společností Numbeo, která se zabývá kvalitou života v jednotlivých zemích a městech. Sleduje také údaje o dopravě, znečištění, nákladech žití, zdravotní péči a kriminalitě. Numbeo je největší databází těchto údajů svého druhu. Crime index, neboli kriminalita, je počítán z dat o krádežích aut, drogách, násilných a majetkových trestných činech, užívání drog a úrovně kriminality. (NUMBEO) Safety index je pak zbytkem rozdílu referenční hodnoty 100 a Crime indexu. Jako nejbezpečnější stát v roce 2019 je uveden Qatar s kriminalitou 12 a bezpečností 88. Analogicky pak Spojené Arabské emiráty (15,52 a 84,48), Japonsko (15,91) a Taiwan (16,22). Státem s nejvyšší kriminalitou je Venezuela (84,86). Česká republika je na 18. místě s kriminalitou 25,99 mezi Kubou a Běloruskem. Index ale nezahrnuje všechny státy světa (122 sledovaných v roce 2019) a lze mu také vytknout vágní přístup ke kriminalitě a bezpečnosti reprezentovaný pouhým rozdílem hodnot Crime a Safety indexů. Pro účely analýzy této práce není vhodný z důvodu malého pokrytí a nedostatečně širokého pojetí bezpečnosti.

Global peace index

Tento index sice primárně měří mírovost jednotlivých zemí, ale mnohé jeho komponenty jsou bezpečnostní. Publikován je od roku 2006 australským think tankem Institute for Economics & Peace. Vychází pro 163 zemí světa a je vedle UL safety indexu druhým obecným měřítkem bezpečnosti. Na výpočtu GPI se podílí organizace a univerzity z celého světa. Oxford, švédská University of Uppsala, ruská Vědecká akademie, spolupráce s experty Spojených národů nebo organizace zaměřující se na analýzu problematiky vězení. Indikátory míru jsou údaje o kriminalitě, obětech vnitřních a vnějších konfliktů, dopady terorismu, organizovaný zločin, počet vražd, počet uvězněných osob, výdaje na armádu, počet mužů ve zbraní, nukleární arsenál státu, obchodování se zbraněmi státu, počet policistů apod. Mezi nejmírovější země řadí GPI Island, Nový Zealand, Dánsko, Rakousko a Kanadu. Mezi nejméně mírové pak Somálsko, Jižní Sudán, Sýrii, Jemen, Irák a Afganistán. Česká republika je pak 11. nejmírovější zemí. Spojené státy jsou na 128. místě a Rusko na 154. místě v roce 2019.

Profesor Jeffrey Sachs z Columbia University o indexu prohlásil: „GPI pokračuje ve své průkopnické práci a upozorňuje svět na velké zdroje, které jsou promrhány v násilí a konfliktech. Život a peníze zbytečně vydané ve válkách, vězeních, zbraňových systémech, obchodu se zbraněmi a dalších, by mohly být investovány k ukončení chudoby, podpory vzdělávání a ochraně životního prostředí. GPI nejen upozorní na tyto zásadní problémy, ale pomůže nám jim porozumět a produktivně investovat do mírumilovnějšího světa.“ (Phil's Stock World 2010) GPI je přes některé bezpečnostní komponenty stále nastaven na výzkum míru. Mír je ovšem podobně složitě uchopitelný jako svoboda a bezpečnost, nicméně s nimi úzce souvisí.

GPI je korelován k UL Safety indexu hodnotou 0,49, z čehož vyplývá, že korelace není velmi silná. Její kladná hodnota a vysvětlení bez málo 50% ale naznačuje, že i když oba indexy neměří to samé, lze je použít jako měřítko bezpečnosti. Pro tuto práci je v analytické část GPI nevhodný zejména kvůli komponentám o obchodu se zbraněmi nebo nukleárním arzenálu armády, neboť se nejedná o obecné pojetí bezpečnosti tak, jak je v této práci zamýšleno.

Homicide rate (počet vražd)

Jsou údaje o počtu vražd per capita, na 100 000 obyvatel. Logika tohoto ukazatele je, že čím méně vražd v jedné zemi je, tím menší je pravděpodobnost, že budeme zavražděni. A čím menší je pravděpodobnost že budeme zavražděni, tím vyšší je naše bezpečnost. Data o vraždách jsou publikována ročně například Světovou zdravotnickou organizací. Lze této logice vytknout, že neposkytuje úplný obraz bezpečnosti, ale nespornou výhodou je fakt, že jsou vraždy sledovány velmi podrobně. Blíže pak lze zkoumat počet vraž nejen na úrovni jednotlivých států, ale regionů, měst a někdy i městských částí. Lze tak díky počtu vraž identifikovat oblasti nebezpečí na úrovni města, které je jinak součástí bezpečnostní politiky státu zachycenou v obecných bezpečnostních indexech. Homicide rate je tedy vhodný ukazatel pro podrobné regionální výzkumy. Mezi země s nejvyšším počtem vražd na 100 000 obyvatel patří Venezuela (56), El Salvador (61) nebo Jamajka (57). S téměř nulovou mírou vraž pak státy Vatikán, Monaco a Lichtenštejnsko. Česká republika byla v roce 2016 na 26. místě s homicide rate 0,6 a počtem 66 vražd. Údaje pochází z žebříčku Spojených národů. (UNODC) Vraždy jsou jen zlomkem bezpečnostního indexu, který slouží k analýze v této práci. Samostatně není pro širší pojetí bezpečnosti vhodný.

Military spending (výdaje na armádu)

Tento oddíl vládních výdajů může sloužit v jistém smyslu jako měřítko bezpečnosti. V kapitolách byla rozebrána bezpečnost vojenská, která přímo souvisí s velikostí armády toho kterého státu. Výdaje na armádu vyjádřené absolutní hodnotou jsou přímo úměrné vojenské síle. Existují i jiná měřítka jako například „počet vojáků“, ale ty nepatří mezi směrodatné pokud se reálné vojenské síly týká. Počet mužů i výdaje na zbrojení každoročně publikuje Our World in Data (OWD) nebo Světová banka. Podle této logiky by byly nejbezpečnější zemí Spojené státy americké následované Čínou, Saudskou Arábií, Ruskem a Velkou Británií. Na 10. místě je Severní Korea. Index military spending poskytuje jen informace o vojenské bezpečnosti a ani to není pravidlem. Logika těchto výdajů, jako bezpečnosti, by vedla k závěrům, že v období válek roste bezpečnost státu, protože se zvyšují výdaje na zbrojení. Ve 40. letech minulého století by tak muselo být Německo druhou nejbezpečnější zemí na světě. Problém tohoto indexu je tedy i časová disharmonie. Proto není dále použit v analytické části práce a slouží jen jako příklad parciální bezpečnosti.

1.2.2. Bezpečnost jako úkol státu

Stát, respektive jeho představitelé, podléhají tlaku veřejnosti. Pohled občanů na nebezpečí a možné omezení svobod je tedy směrodatné, nebo by aslepoň mělo být. Cass R. Sunstein, vidí komplikace kvůli dvěma možným chybám ve způsobu, jakým občané reagují na potenciální hrozby. (Sunstein 2004) Tyto chyby v rozhodování označuje jako „heuristickou dostupnost“ a „zanedbávání pravděpodobnosti“. V prvním případě si „občané mohou myslet, že riziko je mnohem vážnější, než ve skutečnosti je“, protože si mohou snadno představit možné škody; v druhém případě mají občané tendenci si představovat nejhorší scénář, aniž by si spočítali pravděpodobnost nebo pravděpodobnost jeho výskytu. V kombinaci tyto chyby při rozhodování vytvářejí poptávku po zákonech, které potlačují svobodu více, než je ve skutečnosti nezbytné. Dobrým příkladem jsou bezpečnostní opatření proti terorismu. Existuje jistý politický výnos z výdajů na bezpečnost, který se snaží vláda kontrolovat. Protože je důležité vnímání bezpečnosti, existuje psychologický výnos z protiteroristických opatření, protože traumatizovaná veřejnost se cítí bezpečněji, když vidí, že se něco děje. Tento bezpečnostní přínos je obtížné zhodnotit, ale je velmi vysoký. Podobně jako u jiných politických témat i vnímání bezpečnosti je důležitější než realita. (Loužek 2009 s.190)

Stát není všemocný a některé velké výzvy nedokáže překonávat sám, dobrým příkladem je výzva dobývání kosmu. V roce 1975 učinily Spojené státy a Sovětský svaz prohlášení, které otřásl světem. Společný projekt Apollo-Soyuz, vesmírné stanice složené ze dvou částí, sovětského a amerického modulu. Nejen že tento projekt zmírnil vesmírné závody, ale také předznamenal konec studené války, jednoho z nejnebezpečnějších období dějin. Po jejím skončení výrazně klesla pravděpodobnost jaderného konfliktu mocností a logicky tak stoupla míra bezpečnosti ve světě a došlo k překreslení bezpečnostní mapy.

Mezinárodní vesmírný program zatím vyvrcholil stavbou a provozem mezinárodní vesmírné stanice ISS, největšího vznášejícího se objektu, který kdy člověk vytvořil. Nejen tento projekt potvrzuje, že spolupráce mezi státy je přínosná a dost možná přínosnější než soupeření. V roce 2019 ovšem pozorujeme, že i mezinárodní spolupráci překonávají soukromé firmy jako Boeing a SpaceX. Obě firmy jdou cestou komerčních letů do vesmíru a díky tomu, že jsou tyto soukromé firmy nuceny tlačit náklady dolů, například SpaceX Elona Muska dostala tři zakázky na lety do vesmíru od státu, respektive americké armády (U.S. Defence 2019). Pravda je, že státní investice do kosmonautiky jsou motivovány výzkumem, naproti investicím soukromých firem, které se zaměřují na komerční lety do vesmíru. Nicméně fenomén toho, že stát je v zásadních a velkých otázkách překonáván soukromým sektorem se z daleka netýká je vesmírných programů, ale také bezpečnosti. Na vině je

nejen čistě vědecký cíl, ale neefektivita státních firem oproti soukromým, která zapříčinila výše uvedený příklad.

Míra bezpečnosti je v regionech různá, a to i v rámci státu, který působí v analýze jako celek. Důležité je, že pokud existuje oblast s nižší mírou bezpečnosti, vzniká poptávka po soukromých bezpečnostních agenturách. Stát v takovém případě pokulhává za poptávkou, čímž vytváří prostor pro soukromé agentury. Takových příkladů není málo. Známými jsou americká „města zločinu“ jako Detroit nebo New Orleans.

Osud obou měst je podobný v tom, že po jejich proměně se prudce zvýšila kriminalita. Detroit je podle počtu vražd, měřené tzv. homicide rate (míra vražd per capita), 42. nejnebezpečnějším městem světa a je tak jedinou příčkou za New Orleans (World Atlas 2019). Detroit postihlo hned několik pohrom. Začátkem 50. let klesl výkon automobilového průmyslu a druhá vlna poklesu přišla v 70. letech. Urbanistickou pohromou bylo rychlé obývání příměstských oblastí afroameričany, což vyvolalo velké rasové nepokoje. „Město duchů“, jak se někdy Detroitu přezdívá, se sice pomalu zlepšuje v ohledech bezpečnosti, ale své někdejší slávy v dohledné době jen těžko dosáhne. V roce 1950 žilo v Detroitu přes 1,8 milionu obyvatel, oproti roku 2010 kdy je obyvatel 700 000 (New York Times 2011).

Protože je situace v Detroitu těžko únosná, existuje mnoho soukromých bezpečnostních agentur, malých podniků, které vedou bývalí elitní vojáci americké armády nebo námořnictva. Celkem je v Detroitu téměř 90 takových bezpečnostních agentur (Manta 2019). Jejich prací je zabezpečení majetku, udržování pořádku v ulicích, ale také speciální výcvik sebeobrany pro děti. Detroit je příkladem oblasti, kde stát už nedokáže uspokojit poptávku po bezpečnosti a proto vznikl prostor pro podnikání v tomto odvětví.

Druhým příkladem je již zmíněné New Orleans. Pohroma, která postihla město, byla přírodního charakteru. V roce 2005 se jihem Spojených států přehnal atlantický hurikán Katrina. Městské vodní hráze New Orleans byly protrženy a přes 90 % města se ocitlo pod vodou. Škoda 81 miliard dolarů, 1700 mrtvých a „jazzové“ město v troskách (ČT24 2010). Kriminalita, která byla zatím ve městě nejvyšší na přelomu 80. a 90. let se těsně po záplavě vrátila na podobně vysoké hodnoty. Na vině byly gangy, které rabovaly opuštěné domy. O více než 30% vzrostl počet vražd per capita a počet majetkových trestných činů se téměř zdvojnásobil (NOLA 2016).

Někdy je problém nerovnoměrné bezpečnosti omezen na určitou sociální skupinu a souvisí spíš s historií než ekonomickými či přírodou zaviněnými důvody. Takovým příkladem je Německo. Podle

studie institutu ZEW v Manheimu je východní Německo desetkrát nebezpečnější pro žadatele o azyl než jeho západní část (Lidové noviny 2019). Podle studie jsou azylanti vystaveni trestným činům z nenávisti (žhářství, fyzické útoky, kreslení hákových křížů nebo podněcování k nenávisti). Menší pravděpodobnost útoku je v oblastech, kde žije mnoho cizinců. Podle autorů studie je důležitým faktorem to, jak dlouhou historickou zkušenost má původní obyvatelstvo s cizinci. Útok je tak pravděpodobnější v oblasti, kde historicky nežilo mnoho cizinců a přistěhovali se až v poslední době, což je případ dříve izolované východní části země v kontrastu s tou západní, která byla okolnímu světu více otevřená.

Elspeth Guild ve svém článku „Crime and the EU’s Constitutional Future in an Area of Freedom, Security, and Justice“ z roku 2004 rozebírá problematiku nerovnoměrné bezpečnosti pro migranty ve Velké Británii. Ti jsou podle jeho paperu vystaveni přísnějším trestům za srovnatelný přečin proti zákonu než občan Velké Británie. (Guild 2004) Pro boj s takovou nerovnoměrností existuje instituce Evropského soudu pro lidská práva, poslední instanci, ke které je možno se odvolat, pokud jsou vyčerpány všechny vnitrostátní opravné prostředky, v České republice to znamená zamítnutí ústavní stížnosti Ústavním soudem.

Přestože existují nerovnosti uvnitř státu, pro účely analýzy bezpečnosti je potřeba brát stát jako celek. Stejně tak jako u analýz ekonomických. Stát je právně, historicky a politicky ucelenou jednotkou, kterou je možné zachytit v datech a zkoumat v průběhu času.

Stát čeká v budoucnu mnoho výzev ohledně bezpečnosti, jednou z nich je kyberbezpečnost. Více než polovina obyvatel planety používá internet, tráví v kybersféře téměř 7 hodin denně a dobrovolně zveřejňují podrobnosti ze svého života. Nejen fotky z dovolené, ale také cenná firemní data, státní databáze bezpečnostního charakteru, vojenské informace a nespočet dalšího je velké potenciální nebezpečí v případě zneužití. V probíhající informační revoluci bude velkým úkolem zákonodárců nastavit křehkou rovnováhu mezi zabezpečením uživatelů internetu a ochranou jejich svobod. Kyberbezpečnosti se věnuje Mariarosaria Taddeo ve svém článku z roku 2013, Cyber Security and Individual rights, Striking the Right Balance. Od roku 2011 se počet uživatelů internetu více než zdvojnásobil. V probíhající informační válce se nabízí téma úlohy médií. Svoboda slova je základním kámenem svobodné společnosti, ale jak svobodná mají být média v poskytování informací? Mohou záměrně dezinformovat?

2. Analytická část

Základní myšlenkou hypotézy této práce je, že vztah svobody a bezpečnosti je pozitivní. Po teoretické analýze obou jsou na místě pochyby, zda takový vztah vůbec existuje. Nejen díky komplexnosti obou proměnných, ale také problematickým definicím, tím spíše měřením. Analytická část využívá ekonometrickým metod v programu Stata, jedním z nástrojů je například regresní analýza. Vysvětlovanou proměnnou je bezpečnost v období let 2000 až 2018.

Tato práce není zdaleka první, která se pokusila určit vztah svobody a bezpečnosti ve smyslu „optimální míry svobody“. Tiberiu dragu ve svém článku „Is There a Trade-off between Security and Liberty?“ využívá teorii her. Interagují v ní bezpečnostní složky (omezující osobní svobodu ve prospěch bezpečnosti) a pravděpodobnost teroristického útoku. Přes teorii her a vlastní matematický aparát se mu podařilo určit pravděpodobnost teroristického útoku jako funkci soukromí (svobody) a z toho odvodil optimální míru svobody. (Tiberiu 2011 s. 64-78) Existují další podobné práce, které využívají data o terorismu jako měřítko bezpečnosti. Výhodou takových je, že data o terorismu jsou dostupná, podrobná a pro téměř všechny země světa od roku 1970. Hrozba teroristického útoku je ale jen velmi malou částí bezpečnosti, byť je zvučná a existují skvělá data.

Existuje několik indexů, kterými lze vyjádřit bezpečnost. V úvahu připadají data o předpokládané době dožití nebo prostá data o úmrtích. Jejich výhodou je to, že jsou sbírána delší dobu, minimálně od roku 1960 po současnost. Jejich nevýhodou je ovšem nejednoznačnost, respektive ona již zmiňovaná tenká hranice mezi svobodou a bezpečností. Vysvětlovanou proměnnou je tzv. UL safety index.

UL safety index je harmonizovaným průměrem hlavních faktorů bezpečnosti: instituce a zdroje, bezpečnostní rámec a bezpečnostní výstup. Faktor institucí a zdrojů je aritmetickým průměrem vyspělosti v oblasti technologie, bohatství, efektivity státu a vzdělání. Tyto jsou měřeny standardními tj. HDP na obyvatele, rychlost a politická neutralita státního aparátu, respektive počet let studia. Zdroji těchto dat je Světová banka, Světové ekonomické forum a Organizace spojených národů. V bezpečnostním rámci jsou obsažena data o bezpečnostních standardech, které jsou uzákoněny. Zejména požárních, stavebních, elektrických a také ISO (International organization for standardization). Dále obsahuje rámec data o ochraně spotřebitele, bezpečnosti dopravního provozu a ochraně pracovníků. Bezpečnostní výstup je pak tvořen zdravotními daty, jako je kvalita zdravotní péče, zranění, úmrtí nebo nemoci ohrožující národy apod. Všechny tři oblasti jsou poté

zprůměrovány pro každou zemi zvlášť a výsledkem je UL safety index. (UL Safety 2019).

UL safety index je měřený od roku 2000 pro více než 180 zemí světa. Je veřejně dostupný a data která zahrnuje do indexu jsou poskytována buď administrativami jednotlivých států nebo mezinárodními organizacemi, jako je Světová banka nebo Světová zdravotnická organizace. Nabývá hodnot od 0 do 100. Země s nízkým hodnocením, blízkým nule, jsou země nebezpečné. Do této skupiny patří státy jako je Jižní Súdán, Somálsko a Středoafriická republika. Země s vysokým skóre jsou pak země bezpečné. Na předních příčkách jsou například Švédsko, Nizozemsko, Norsko a Lucembursko. UL safety index vyšel poprvé v roce 2000, pak v roce 2005, 2010 a od roku 2016 vychází pravidelně každý rok. Data v analýze byla použita za tyto roky.

Vysvětlující proměnnou je svoboda. Pro vyjádření svobody jsou využita data od organizace Freedom House, která každoročně vydává report Freedom in the World, kde jednak prezentuje naměření a také popisuje trendy v oblasti svobody. Není bez zajímavosti, že se zmiňuje o konkrétních politických subjektech v daných státech, například o premiérovi České republiky v roce 2018 a jeho vlivu na míru svobody, dále samozřejmě bez komentáře. Jako měřítko svobody slouží dva indexy: civil liberties a political rights. Civil liberties, neboli Občanské svobody a Political rights, neboli Politická práva. Dohromady pak oba indexy tvoří základ pro výpočet míry svobody v dané zemi.

Index politických práv (dále PR) nabývá hodnot 1 až 7, přičemž země se skóre 1 je svobodná, tedy má garantovaná a vyspělá politická práva. Země se skóre 7 je nesvobodná v oblasti politických práv. Index politických práv zahrnuje informace o politickém procesu tj. svobodu voleb, kdo volí a může být volen, férovost voleb, politická pluralita, zda-li jsou voliči svobodní od zahraničního vlivu, ekonomické oligarchie, náboženských organizací, zda jsou si voliči rovni. Dále obsahuje informace o vládě, její transparentnosti, legislativním fungování a procesu, účinných protikorupčních opatřeních apod. Data jsou volně dostupná z webu Freedomhouse. (FH 2019)

Index PR je tvořen odpověďmi na celkem 76 otázek týkajících se politických práv a svobod v dané zemi. Celkově lze získat 40 bodů a to by znamenalo, jak je patrné z následující tabulky, že země dostává hodnocení 1, tedy že je svobodná v této oblasti. Skóre odpovědí je pak podle tabulky odstupňováno tak, aby index nabýval hodnot 1 – 7.

Tabulka č.5 Hodnocení PR indexu

Political Rights (PR)	
Total Scores	PR Rating
36-40	1
30-35	2
24-29	3
18-23	4
12-17	5
6-11	6
0-5*	7

1 - Tyto země mají širokou škálu politických práv, včetně svobodných a spravedlivých voleb. Kandidáti, kteří jsou zvoleni, skutečně vládou, politické strany jsou konkurenceschopné, opozice hraje důležitou roli a má skutečnou moc a zájmy menšinových skupin jsou v politice a vládě dobře zastoupeny

2 - Tyto země mají mírně slabší politická práva než země s hodnocením 1 kvůli takovým faktorům, jako je politická korupce, limity fungování politických stran a opozičních skupin a chybné volební procesy.

3,4,5 - Tyto země mají nevyvážený zájem o politická práva. Buď chrání některá vybraná práva velmi silně a ostatní zanedbávají, nebo chrání všechna politická práva velmi slabě. V těchto zemích podkopávají svobodu podobné faktory jako u zemí s hodnocením 2.

6 - Tyto země mají velmi omezená politická práva. Vládou jim autoritářské režimy, často s vůdci nebo strany, které původně převzaly moc násilím a byly v úřadu po celá desetiletí. Často pořádají nesvobodné a přísně kontrolované volby a udělují politická práva jen vybraná a to například menšinovým zájmovým skupinám.

7 - Tyto země mají jen malá nebo žádná politická práva kvůli silnému vládnímu útlaku, někdy v kombinaci s občanskou válkou. Zatímco některé z nich jsou drakonické policejní státy, jiné mohou postrádat autoritativní a fungující ústřední vládu a trpět extrémním násilím nebo vládou regionálních válečníků.

Index občanských svobod (dále CL) nabývá hodnot od 1 do 7, přičemž země se skóre 1 je svobodná v oblasti občanských práv, její občané jsou svobodní. Země se skóre 7 je nesvobodná. Index CL obsahuje informace o médiích, jejich nezávislosti, cenzuře, možnosti informovat o politických

subjektech, o úsilí vlády ovlivňovat média. Dále o právech jednotlivce ohledně svobodné možnosti vyjadřovat své náboženské vyznání na veřejnosti i v soukromí, úsilí vlády ohledně diskriminace náboženského vyznání. CL index dále řeší nezávislost vzdělávacího systému na vládě a svobodu na akademické půdě a apolitičnost výuky na všech úrovních.

Dále sleduje zda existuje svoboda shromažďování a demonstrování zvláště pokud mají politický podtext. Zda existují a nejsou omezovány nevládní organizace, zvláště ty, které se zabývají lidskými právy a fungováním vlády. V indexu je dále zohledněno zda existují a nejsou vládou omezovány odbory nebo jiná sdružení pracovníků a stejně tak sdružení obchodních společností nebo odvětvová sdružení. Hodnocena je také nezávislost justice na vládě a zda vláda nevytváří tlak na soudce, popřípadě zda vláda respektuje rozhodnutí justice.

Důležitým oddílem jsou otázky ohledně spravedlivosti a řádnosti procesu, fungování presumpce neviny, nárok na spravedlivý proces nehledě na finanční situaci a možnosti souzeného, zda jsou soudci volní od politického vlivu, ale také od vlivu velkých firem, nadnárodních korporací nebo zájmových skupin. Pokud existují rozsudky, které jsou proti zájmu těchto firem a skupin, jsou jimi napadány, popřípadě respektovány?

Dále zkoumá zda existuje dostatečná ochrana proti násilí, zda je násilí v zemi ilegální a zda se mohou občané účinně bránit proti použití fyzického násilí ze strany státních činitelů. Zda existuje rovnost obyvatel v tom smyslu, že nejsou určité skupiny obyvatel znevýhodněny před zákonem nebo naopak zvýhodněny a to na základě etnika, pohlaví, náboženského vyznání, politického přesvědčení nebo jiného názoru. Pokud je proti těmto skupinám použito násilí, zda je bráno jako zločin a stíháno soudy.

Zda nejsou znevýhodněni tzv. „noncitizens“, tedy migranti a cizinci ve smyslu základních lidských práv. Zda stát respektuje mezinárodní úmluvy Spojených národů o uprchlících z let 1951 a 1967. Posledními oddíly jsou pak hlediska osobní svobody, svobody cestování, možnost změny bydlení a výběru vzdělání, omezování vycestování a zda mají muži stejná práva na cestování jako ženy. A má jednotlivec právo na majetek, svoji firmu bez zásahů ze strany státních nebo nestátních skupin a zda jsou tato práva shodná nezávisle na pohlaví.

Dále zda mají jednotlivci právo na svobodný společenský život, který zahrnuje výběr partnera, velikost rodiny, ochranu proti domácímu násilí. Dále zda jednotlivci, soukromé skupiny a náboženské organizace nezasahují do práv svých členů rozněž na výběr partnera, velikost rodiny atd. Konečně posledním oddílem je právo na svobodu od ekonomického vykořisťování, zahrnujíc

dětskou práci, zda není energetický sektor nastaven tak, aby byl nevýhodný pro masu a nemělo z něj užitek jen pár vybraných jedinců (ochrana spotřebitele v širokém měřítku) a zda není bráněno jednotlivcům aby během života mohli stoupat výše po společenském žebříčku v ohledech finančních a profesních. (FH 2019)

CL index je tvořen odpověďmi na předem daném otázce ohledně státu a jeho fungování. Jedná se o otázce typu : „Je literatura, umění, hudba nebo jiná forma kulturního vyjadřování cenzurována nebo zakazována z politických důvodů?“ „Jsou media přímo nebo nepřímo cenzurována?“ Těchto otázek je rovných 100. To vysvětluje dlouhý popis této proměnné a i tak byly vybrány jen ty zásadní. Otázky jsou rozčleněny do 7 oddílů, které jsou zvlášť bodované, jak ukazuje následující tabulka. Výsledný index je nabývající hodnot 1 – 7 je určen podle tabulky na základě bodového hodnocení odpovědí na otázce. Maximální počet bodů je 60.

Tabulka č.6 Hodnocení CL indexu

Civil Liberties (CL)	
Total Scores	CL Rating
53-60	1
44-52	2
35-43	3
26-34	4
17-25	5
8-16	6
0-7	7

1 - Tyto země mají širokou škálu občanských svobod včetně svobody projevu, shromažďování, sdružování, vzdělávání a náboženství. Mají zavedený a obecně spravedlivý právní systém, který zajišťuje právní stát (včetně nezávislého soudnictví), umožňují svobodnou hospodářskou činnost a snaží se usilovat o rovnost příležitostí pro všechny včetně žen a menšinových skupin.

2 - Tyto země mají mírně slabší občanské svobody než země s hodnocením 1 kvůli takovým faktorům, jako jsou omezení nezávislosti médií, omezení činnosti odborových organizací a diskriminace menšinových skupin a žen.

3,4,5 - Tyto země mají nevyvážený zájem o občanské svobody. Buď chrání některé vybrané svobody velmi silně a ostatní zanedbávají, nebo chrání všechna občanské svobody velmi slabě. V těchto zemích podkopávají svobodu podobné faktory jako u zemí s hodnocením 2.

6 - Tyto země mají velmi omezené občanské svobody. Silně omezují práva na projev a sdružování a často drží politické vězně. Mohou povolit jen některé občanské svobody, například některé náboženské a sociální svobody, některé velmi omezené činnosti soukromého podnikání a například jen některá témata veřejných diskusí.

7 - Tyto země mají jen velice malé nebo žádné občanské svobody. Jejich vlády nebo mocní nevládní aktéři prakticky nedovolují svobodu projevu a sdružování, nechrání obyvatele a často kontrolují většinu ekonomických aktivit v zemi.

Proměnné Political rights a Civil liberties jsou sice samostatné, ale dohromady tvoří index „Freedom status“, který Freedom house počítá ročně pro většinu zemí světa. Ovšem výstup tohoto indexu je velmi hrubý, jak ukazuje následující tabulka. Každé zemi je přidělen status „Free“, „Partly free“ nebo „Not free“. Protože indexy PR a CL oba nabývají hodnot 1 – 7 a celkový index je založen na jejich průměru, rovněž nabývá hodnot 1 – 7 a následně jsou země rozčleněny do těchto kategorií. Pro analýzu je takto hrubý výstup nepoužitelný a proto jsou použity PR a CL indexy zvlášť.

Tabulka č.7 Rozdělení zemí podle míry svobody

Combined Average of the PR and CL Ratings (Freedom Rating)	Freedom Status
1.0 to 2.5	Free
3.0 to 5.0	Partly Free
5.5 to 7.0	Not Free

Jako kontrolní proměnné jsou zvoleny logaritmovaný Hrubý domácí produkt (logGDP), etnická rozmanitost země, náboženská rozmanitost země, vláda práva, politická stabilita země, míra přístupu lidí k internetu a poslední je dummy proměnná „staré demokracie“, kdy nabývá hodnoty 0 v případě že mezi lety 1950 a 2000 nebyla v dané zemi stabilní demokracie, hodnoty 1 pak v opačném případě, tedy se jedná o zemi kde byla od roku 1950 do roku 2000 stabilně demokracie, bez přerušení.

Log GDP je podstatná proto, že bezpečnost i svoboda souvisí s ekonomickou výkonností země a vzájemně se dají vysvětlit a to alespoň z části. Země s vysokým indexem ekonomické svobody jsou

prokazatelně bohatší, byť existují výjimky. Lze najít bohaté země s nízkou mírou ekonomické svobody a přesto bohaté, jako je Saudská Arábie. Opačným příkladem ekonomicky svobodných, přesto chudých zemí jsou země bývalého komunistického bloku v devadesátých letech, nebo dnešní Makedonie. (Heritage Foundation 2019) Cílem této práce je samozřejmě zjistit, zda existuje vztah svobody a bezpečnosti.

Vláda práva zachycuje míru v jaké jsou dodržovány zákony ze strany společnosti i politiků. Zejména vymáhání smluv, vlastnická práva, kvalitu a nezávislost soudů a policie, ale také pravděpodobnost zločinu a násilí. Data mají normální rozdělení a nabývají hodnoty od -2,5 do 2,5. Stát se záporným hodnocením má „horší vládu práva“, tedy hůře fungující právní instituce výše zmíněné. Stát s kladným hodnocením má naopak „lepší vládu práva“ tedy lépe fungující instituce. Data vycházejí ročně, jsou to časové řady a publikuje je Světová banka. (World Bank 2018) V analýze byla použita data za roky 2000 až 2018. Právní a institucionální zázemí je samozřejmě nepřekonatelnou podmínkou fungující ekonomiky a tato proměnná je považována za důležitou i v oblasti bezpečnosti.

Etnická rozmanitost je index, jehož data byla získána z paperu A. Alesiny „Fractionalization“ (2003) (Alesina 2003). Jedná se o míru frakcionalizace, nebo rozmanitosti etnik. Nabývá hodnot od 0 do 1, přičemž hodnoty blízké nule mají země s nízkou etnickou rozmanitostí a vysoké hodnoty mají státy etnicky velmi rozmanité. Mezi státy etnicky nejméně rozmanité patří Japonsko (0,0119), Severní Korea (0,0392), Švédsko (0,0600) nebo Portugalsko (0,0468). Mezi státy etnicky velmi rozmanité patří Uganda (0,9302), Somálsko (0,8117) nebo Liberie (0,9084). Koeficient České republiky je 0,3222. Data o etnické rozmanitosti byla sesbírána z více zdrojů a vzájemně kontrolována. Primárním zdrojem byla Encyclopedia Britannica (2001), data americké CIA (2000), Minority Rights Group International (1997) nebo musela být přímo konzultována s konkrétními zeměmi, například data pro Izrael nebo Spojené státy americké. Tato data nejsou každoročně aktualizovaná, už pouhé získání pro 190 zemí světa bylo nesmírně náročné. V analýze byla použita jako nedymanická, stabilní. Tedy pro každý rok stejná. Etnická rozmanitost je záležitost, která se v jednotlivých zemích v krátkém čase příliš nemění. Japonsko tak nějak bude vždy mnohem méně frakcionalizované než Uganda. K větším změnám dochází ve speciálních případech, jako byl rozpad velmi frakcionalizované Jugoslávie na menší, etnicky méně rozmanité a kompaktnější státy.

Náboženská rozmanitost je proměnná, jejíž dataset pochází rovněž z paperu A. Alesiny. Náboženská frakcionalizace funguje na stejném principu jako etnická. Čím více náboženství je v

daném státě zastoupeno, tím více je země nábožensky rozmanitá. Data byla získána a počítána převážně z Encyclopedia Britannica (2001), obsahují údaje o 215 státech a 294 různých náboženstvích. Nábožensky nejméně rozmanité země jsou Turecko (0,0049), Somálsko (0,0028) které ale patří k etnicky nejrozmanitější zemím, Qatar (0,0950) nebo Tunis (0,0104). Česká republika patří k zemím poměrně rozmanitým (0,6591) a má podobné údaje jako například Německo, Jižní Korea a Malajsie. Mezi nábožensky nejvíce frakcionalizované země patří Austrálie (0,8211) ačkoli etnicky rozmanitá není (0,0929), Nový Zeeland (0,811) nebo Nizozemí (0,7222), které je jinak také etnicky jednotné (0,10) Jedná se opět o data statická a tak byla v modelech použita. Existuje silný předpoklad, že by docházelo k rychlým změnám v zastoupení jednotlivých náboženství v zemích.

Politická stabilita země je proměnnou, která sleduje dobu, měřeno počtem let, kdy je ten který režim u moci. Režimem se nemyslí vláda jako taková. V případě České republiky tento index nerozeznává vládu Bohuslava Sobotky a Petra Nečase, obě jsou demokratické a spadají do stejného režimu. Data pro tento index sbírá a publikuje Světová banka v rámci projektu „World Governance Indicators“ (World Bank Governance) , jsou aktualizována každý rok a informují o počtu let, kdy je stabilně u moci určitý typ režimu. Data jsou použita za předpokladu nebezpečnosti změn. V případě převratu, ať už z demokratického režimu na autoritářský nebo naopak, je ohrožena ta část obyvatel, která onu politickou změnu prohraje.

Přístup k internetu je proměnná, která měří jednoduše počet obyvatel s pevným připojením k internetu per capita. Data každoročně publikuje Světová banka v rámci projektu World Governance Indicators. Počátky internetu se datují k začátku 90. let a jako fenomén ovlivnil naši společnost jako málo co. Slouží ke komunikaci, vyhledávání informací, obchodování, ale také jako zdroj znalostí a informovanosti obyvatel. Pokud není užívání internetu omezeno buď vládou nebo kapitálovou vybaveností, dá se předpokládat pozitivní vliv na bezpečnost. Internet je nicméně fenoménem poměrně novým, dynamicky se rozvíjejícím a stále se objevují nová nebezpečí. Jednak v obecné rovině, jak jsou popsány v článku The Internet - An Ethnographic Approach (Miller, Slater 2000) z pohledu poskytování služeb nebo médií. Jiným příkladem nebezpečí na internetu je zneužívání mladistvým a dětská pornografie. Počet uživatelů internetu je dynamická hodnota, v roce 2019 užívá internet 4,4 miliardy lidí, každý průměrně věnuje 6,5 hodiny denně pohybu na internetu. Při jednom milionu nových uživatelů každý den se dá předpokládat, že uživatelé budou stále přibývat. (Datareportal 2019)

Staré demokracie, jediná dummy proměnná této práce. Data zachycují země, ve kterých byla demokracie stabilně a bez přerušení mezi lety 1950 až 2000. Nabývá hodnoty 0 v případě, že v zemi nebyla demokracie v daném období vůbec a nebo byla přerušena jiným typem režimu, z pravidla autoritářského. Nabývá hodnoty 1, pokud v dané zemi byla demokracie po celou dobu. Tato proměnná se liší od politické stability tím, že zachycuje delší období a předpoklady země, která byla demokratickou vždy po dlouhou dobu. Faktor staré demokracie je díky 0-1 formě jednoduše interpretovatelný a díky sledovanému období rozšiřuje možnosti analýzy této práce.

2.1. Empirická analýza

Analýza dat byla provedena v programu Stata. Bezpečnost je proměnná, která je vysvětlována pomocí indexů svobody (CL, PR) a kontrolních proměnných výše popsaných v různých kombinacích.

Model č.1	(1)	(2)	(3)	(4)
VARIABLES	OLS	OLS	OLS	OLS
	UL Safety	UL Safety	UL Safety	UL Safety
	Index	Index	Index	Index
Civil Liberties (Freedom House)	-4.900***		-1.469***	
	(0.403)		(0.344)	
Ethnic fractionalization, mid90s ales			-12.03***	-12.11***
			(1.861)	(1.852)
Religious fracitonalization,mid90s,ales			-1.389	-0.875
			(1.931)	(1.889)
Log(GDP)			2.910***	2.912***
			(0.257)	(0.254)
Rule of Law			9.763***	9.735***
			(0.873)	(0.818)
Political Stability			0.0990	0.458
			(0.890)	(0.865)
Political Rights (Freedom House)		-4.013***		-1.211***
		(0.343)		(0.264)
Observations	410	410	322	322
R-squared	0.285	0.263	0.794	0.796
Year FE	NO	NO	YES	YES

Robust standard errors in parentheses

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Prvním postřehem výsledků zkoumání je, že existuje lineární vztah mezi UL safety indexem a měřítky svobody, která zveřejňuje Freedom house. Nyní se pohybujeme ve sloupci 1 a 2. Jak Civil liberties tak Political right signifikantně korelují s měřítkem bezpečnosti. Korelace vychází jako negativní, avšak je třeba ji interpretovat pro úplné pochopení. UL safety index nabývá hodnot od 0 do 100 – hodnoty blízké nule nebo velmi malé mají státy s nízkou mírou bezpečnosti, hodnoty vysoké pak státy s vysokou mírou bezpečnosti. U UL safety indexu tedy platí že „čím více, tím lépe“. Indexy svobody (CL,PR) nabývají hodnot od 1 do 7, přičemž malých hodnot, tedy blízkých k jedné, nabývají země svobodné a vysokých, blízkých se 7 země nesvobodné. Pro CL i PR platí „čím méně, tím lépe“. Korelace tedy vychází jako negativní, ale svoboda a bezpečnost, obě reprezentovány danými indexy, jsou ve vztahu pozitivním. Indexy jsou korelovány robustně, na hladině pravděpodobnosti 0,01. Proměnná občanských svobod (CL) vysvětluje 28,5 % variace proměnné bezpečnosti. Proměnná politických práv (PR) pak vysvětluje 26 % variace bezpečnosti.

Po přidání dalších nezávislých kontrolních proměnných ve sloupcích 3 a 4 jsme schopni vysvětlit bez mála 80% variace vysvětlované proměnné. Obě proměnné svobody (CL a PR) jsou stále signifikantní a mají v konečné interpretaci pozitivní vliv na míru bezpečnosti, avšak jejich vliv je vedle kontrolních proměnných slabší. Etnická rozmanitost má negativní vliv na bezpečnost v zemi. Tedy, že čím více etnik je v jedné zemi, tím méně je země bezpečná. Vysvětlení, proč tomu tak je, nemusí být vždy jednoduché. Pravděpodobně etnická rozmanitost zvyšuje transakční náklady na komunikaci a nedává vládě silnou pozici pro stanovení jasných a relativně jednoduchých pravidel. Snaha etnik, braných jako zájmové skupiny, dále tříští akceschopnost vlády. Vliv hospodářské síly země na míru bezpečnosti je zjevný, výkonnější země jsou z pravidla bezpečnější. Vláda práva je druhým nejvýznamějším faktorem který vysvětluje míru bezpečnosti. V zemích kde fungují právní instituce je míra bezpečnosti vysoká. Snaha vlády o kvalitní právní stát má tedy oporu (z pohledu tohoto modelu) i v hledisku bezpečnosti. Všechny tyto proměnné jsou významné na hladině pravděpodobnosti 0,01.

Model č.2	(1)	(2)	(3)	(4)
VARIABLES	OLS UL Safety Index	OLS UL Safety Index	OLS UL Safety Index	OLS UL Safety Index
Civil Liberties (Freedom House)	-11.63*** (1.762)		-2.237 (1.357)	
CL_sq	0.900*** (0.234)		0.0946 (0.163)	
Ethnic fractionalization, mid90s ales			-11.79*** (1.882)	-12.33*** (1.910)
Religious fracitonalization, mid90s, ales			-1.544 (1.962)	-0.723 (1.910)
Log(GDP)			2.902*** (0.259)	2.916*** (0.257)
Rule of Law			9.658*** (0.893)	9.821*** (0.831)
Political Stability			-0.00462 (0.915)	0.524 (0.892)
Political Rights (Freedom House)		-12.87*** (1.687)		-0.639 (1.279)
PR_sq		1.139*** (0.214)		-0.0692 (0.155)
Observations	410	410	322	322
R-squared	0.312	0.309	0.794	0.796
Year FE	NO	NO	YES	YES

Robust standard errors in parentheses

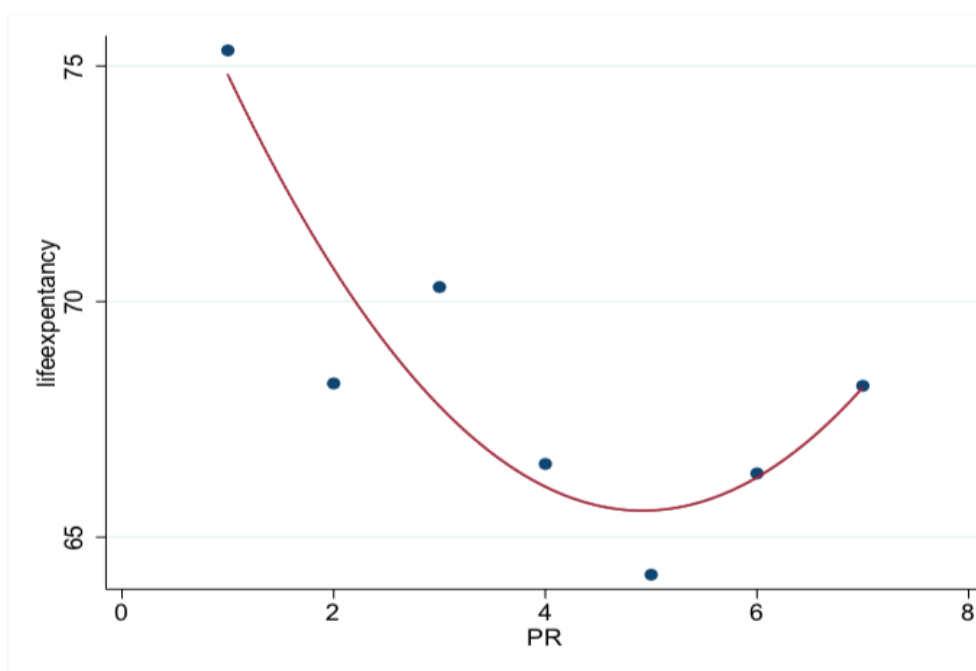
*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

V minulé tabulce bylo zkoumáno, zdali je koralce bezpečnosti a svobody lineární. Nyní zda existuje kvadratický vztah. Druhá část hypotézy takový vztah předpokládala. Přidány byly tedy kvadratické proměnné CL a PR (sloupce 1 a 2). Z pohledu prosté korelace je vztah kvadratický, tedy křivka vztahu svobody a bezpečnosti (připomínám že korelace, nikoli kauzalita) by měla mít tvar písméně „U“, tzv. U-shape. Dokonce vysvětlují více než 30% variace proměnné bezpečnosti. Ovšem jakmile se připojí ostatní kontrolní proměnné, tento vztah zmizí – je o řád nižší a nesignifikantní. Zdá se, že

druhá část hypotézy, tedy že míra bezpečnosti může být velmi vysoká na úkor svobody, nelze na dostupných datech potvrdit, proto je zamítnuta.

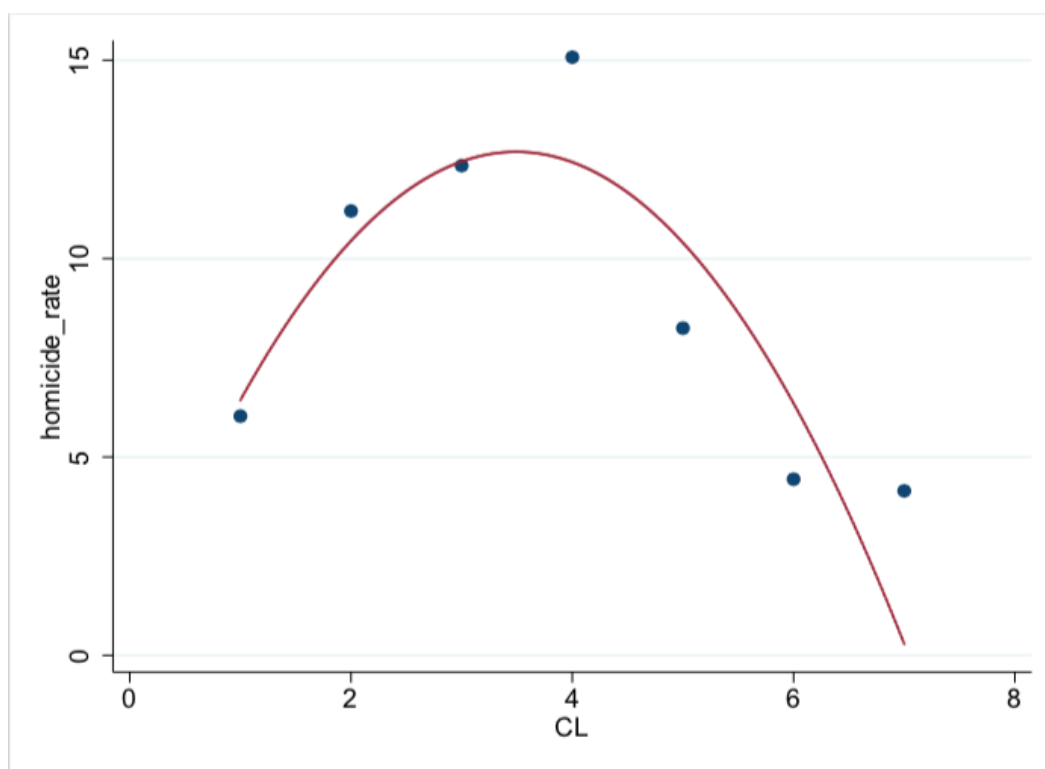
Některé dílčí výsledky analýzy takový vztah naznačují. Nejsou ničím průkazným, ale jsou představeny protože jsou zajímavé. Grafy byly vytvořeny pomocí programu Binscatter. Principem jeho práce je, že shlukuje naměřené hodnoty, které jsou si blízké, do hromadných bodů. Efektem je lepší přehlednost, přičemž trend není ovlivněn.

Graf č.2 Závislost předpokládané doby dožití na svobodě

Na ose X jsou vyneseny hodnoty indexu svobody Politických práv, na ose Y předpokládaná doba dožití. Připomínám, že hodnoty PR jsou nabývají hodnot od 1 do 7, přičemž země s hodnocením 1 je nejsvobodnější a země s hodnocením 7 nesvobodná. V datasetu je 160 zemí světa a proto považuji tento znázorněný trend za zajímavý. Ve svobodnějších zemích se lidé spíše dožijí vyššího věku, což nejspíše nikoho neohromí. Zajímavé jsou ale hodnoty zemí, které mají index PR v hodnotě 3 nebo 7. V takto výrazně odlišně svobodných zemích se lidé dožívají stejného věku. Samozřejmě netvrdím, že předpokládaná doba dožití je vynikajícím měřítkem bezpečnosti, protože není. Nicméně dává signál a jistou informaci. Není náhoda, že předpokládaná doba dožití je v České republice v roce 2019 79 let, zatímco v Rusku 71 let (16). Nedovolím si tvrdit, že hlavním faktorem je míra svobody, ale rozdíl je zkrátka pozoruhodný. Nejnížší předpokládaná doba dožití je v zemích s úrovní svobody (zde reprezentovanou PR indexem) 5. Politická práva s hodnocením 5 mají státy jako Armenie, Haity, Libanon, Irák, ale také Maroko nebo Turecko.

Graf č.3 Závislost počtu vražd na svobodě

Tento graf je ještě o něco pozoruhodnější. Na ose X jsou vyneseny občanské svobody (Civil liberties), na ose Y pak počet vražd per capita. Trend vykazuje podobné znaky jako u předchozího grafu. V zemích, které jsou velmi svobodné a mají index CL v hodnotách 1-2 se vraždí podobně jako v zemích, které jsou vyloženě nesvobodné a jsou hodnoceny číslem 6. Rozdíl mezi hodnocením 2 a 6 je jako srovnání Řecka s Egyptem, Íránu s Maďarskem nebo Spojených Arabským emirátů s Polskem. Nejhorší situace ohledně vražd je v zemích hodnocených číslem 4. Státy, které mají občanské svobody (CL) hodnocené číslem 4 jsou například Singapur, Malajsie, Madagaskar nebo Bosna a Hercegovina.

Prostý trend sám o sobě nedokazuje nic a v úvodu kapitoly bylo poznamenáno, že jsou výsledky tohoto dílčího zkoumání spíše zajímavé než průkazné a přínosné. Na malou chvíli předpokládejme, že CL a PR index jsou dobrými měřítky svobody. Oba jsou korelované a mají velice podobné trendové křivky, proto jsem použil v této práci jeden a pak druhý. Dále předpokládejme, že předpokládaná doba dožití a počet vražd per capita jsou dobrým měřítkem bezpečnosti. Za těchto podmínek jsme sice nenašli optimální míru svobody nebo bezpečnosti, ale neoptimální míru svobody. Země relativně nebo alespoň částečně svobodné a téměř nebo vůbec svobodné vykazují v těchto bezpečnostních ukazatelích podobné výsledky, zatímco mnohem hůře si vedou země, které jsou ohledně míry svobody někde mezi. Nicméně v počtu vraž i předpokládané době dožití vykazují zpravidla nejlepší výsledky země nejvíce svobodné.

Model č.3	(1)	(2)	(3)	(4)
VARIABLES	OLS UL Safety Index	OLS UL Safety Index	OLS UL Safety Index	OLS UL Safety Index
Political Rights (Freedom House)	-1.736** (0.750)		-0.165 (0.492)	
interDemocPR	-18.60*** (3.820)		-10.92 (6.752)	
Democratic in all years 1950-2000, treis	46.52*** (5.139)	34.22*** (4.797)	18.13** (8.109)	8.687 (5.588)
Ethnic fractionalization, mid90s ales			-16.46*** (3.628)	-16.43*** (3.563)
Religious fracitonalization, mid90s, ales			-4.647 (3.472)	-3.931 (3.595)
Log(GDP)			3.821*** (0.449)	3.662*** (0.464)
Rule of Law			8.486*** (1.428)	9.312*** (1.444)
Civil Liberties (Freedom House)		-2.141** (0.895)		0.0556 (0.669)
interDemocCL		-6.501** (2.652)		-2.554 (3.590)
Observations	125	125	113	113
R-squared	0.404	0.396	0.796	0.790
Year FE	YES	YES	YES	YES

Robust standard errors in parentheses

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tyto tabulky zkoumají vliv dlouhodobě zavedeného demokratického systému na vztah mezi bezpečností a svobodou. Dummy proměnná pro dlouhodobě zavedenou demokracii (3. řádek) nepříliš překvapivě ukazuje, že dlouhodobě zavedené demokracii vykazují v průměru mnohem vyšší míru bezpečnosti. Interakční člen (2. řádek) ukazuje, že pozitivní vliv politických práv/svobod na bezpečnost je ještě vyšší v zavedených demokraciích. Tj. každé zvýšení politických práv vede k rychlejšímu růstu bezpečnosti (relativně v poměru k růstu bezpečnosti u nezavedených

demokracií). Prostá korelace ve sloupcích 1 a 2 ukazuje, že proměnné svobody jsou signifikantní na hladině pravděpodobnosti 0,05 a proměnná „starých demokracií“ dokonce na hladině pravděpodobnosti 0,01. Těmito dvěma proměnnými je vysvětleno zhruba 40% variace proměnné bezpečnosti.

Model č.5				
VARIABLES	(1) OLS UL Safety Index	(2) OLS UL Safety Index	(3) OLS UL Safety Index	(4) OLS UL Safety Index
Civil Liberties (Freedom House)	-3.577*** (0.488)		-1.654*** (0.324)	
Ethnic fractionalization, mid90s ales			-7.395*** (1.652)	-7.307*** (1.672)
Religious fracitonalization,mid90s,ales			-2.789 (1.873)	-2.232 (1.835)
Log(GDP)			2.496*** (0.260)	2.505*** (0.256)
Rule of Law			7.202*** (0.920)	7.148*** (0.883)
Political Stability			0.270 (0.891)	0.693 (0.854)
Fixed broadband subscriptions, per 100	0.678*** (0.0815)	0.720*** (0.0782)	0.337*** (0.0531)	0.345*** (0.0533)
Political Rights (Freedom House)		-2.925*** (0.408)		-1.350*** (0.256)
Observations	317	317	277	277
R-squared	0.473	0.467	0.842	0.844
Year FE	NO	NO	YES	YES

Robust standard errors in parentheses

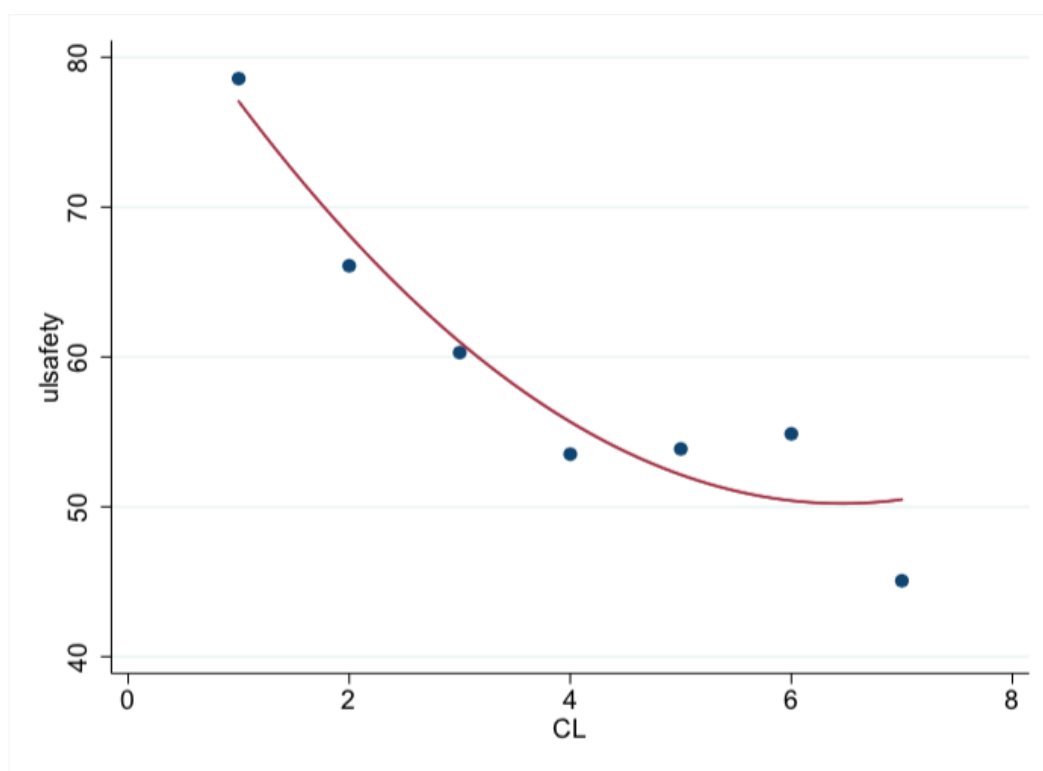
*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

V poslední tabulce byla přidána proměnná „přístupu k internetu“, reprezentována v řádku č.7 pod názvem „Fixed broadband subscriptions“. Tato proměnná je signifikantní na hladině pravděpodobnosti 0,01 a má pozitivní, mírný vliv na míru bezpečnosti. Tento výsledek lze

interpretovat tak, že čím větší procento obyvatel má přístup k internetu, tím spíše je země ve které žijí bezpečnější. Ve sloupci 1 a 2 je patrné, že proměnné svobody a přístupu k internetu jsou sami schopny vysvětlit necelých 50% variace bezpečnosti.

Přístup k internetu a míra svobody (PR, CL) spolu velmi silně souvisí, nicméně modely nevyloučily tuto proměnnou z důvodu autokorelace a proto jsou prezentovány. Nadále silnými vysvětlujícími proměnnými zůstaly míry svobody (PR, CL), ekonomická výkonnost, vláda práva a etnická rozmanitost. V poslední tabulce se také ukazuje, že tato kombinace proměnných, které jsou všechny signifikantní na hladině pravděpodobnosti 0,01, vysvětluje necelých 85% variace bezpečnosti.

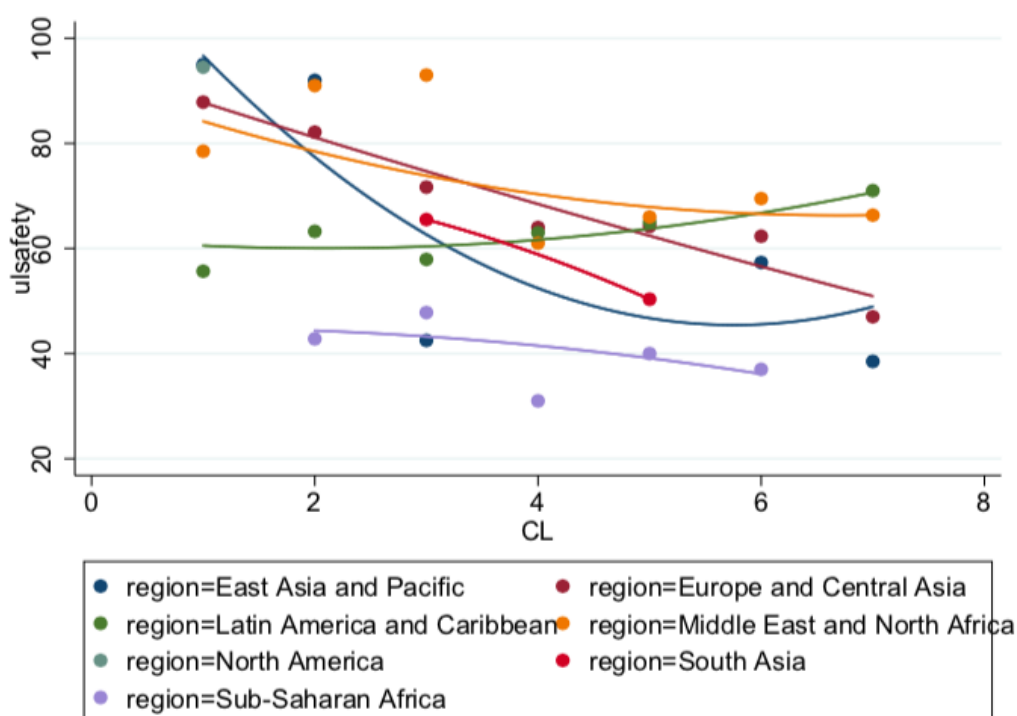
Graf č.4 Závislost svobody a bezpečnosti

Tento graf ukazuje trend, který byl patrný po celou analytickou část této práce. Na ose X jsou vyneseny občanské svobody (CL) jako měřítko svobody, na ose Y hodnoty UL safety indexu jako měřítka bezpečnosti.

Protože měřítko bezpečnosti nabývá hodnot od 0 do 100, přičemž vyšší hodnoty reprezentují bezpečnější zemi, zatímco měřítko svobody nabývá hodnot od 1 do 7, přičemž nižší hodnoty reprezentují svobodnější zemi, je jasné, že takto znázorněný trend ukazuje pozitivní vztah svobody a bezpečnosti. Spodní část křivky vykazuje viditelné zpomalení, ale nepřechází do tvaru písmene „U“. Následující graf vysvětluje proč tomu tak je.

Graf č.5 Svoboda a bezpečnost v regionech světa

Tento graf znázorňuje stejné hodnoty jako graf předešlý s tím rozdílem, že jsou data rozčleněna do širokých světových teritorií. Svět je zde rozdělený do sedmi regionů. V pěti regionech se jeví vztah svobody a bezpečnosti jako stabilně pozitivní, ale ve dvou zbývajících regionech je to jinak.

Region východní Asie a Pacifiku má velmi podobný tvar jako celková křivka na předešlém grafu, rovněž je ve spodní části plošší, ale pak přechází do tvaru „U“. Toto primitivní srovnání dat nepředurčuje velké a signifikantní výsledky, nicméně data lze interpretovat tak, že v tomto regionu existují země, které mají odlišnou míru svobody při stejných měrách bezpečnosti. Je to jen mírný

náznak druhé části hypotézy, nejedná se o oslnivý výsledek, ale poskytuje zajímavou informaci.

Region Latinské Ameriky a Karibiku vykazuje dokonce trend zcela odlišný od všech ostatních. Míry svobody a bezpečnosti jsou zde ve vztahu negativním. Zjednodušeně interpretováno – méně svobodné státy jsou o něco bezpečnější. Zřejmě se jedná o region, který je vzhledem ke zbytku světa specifický svou politickou situací. Oba odlišné regiony pak mají vliv na celkový tvar křivky v předešlém grafu.

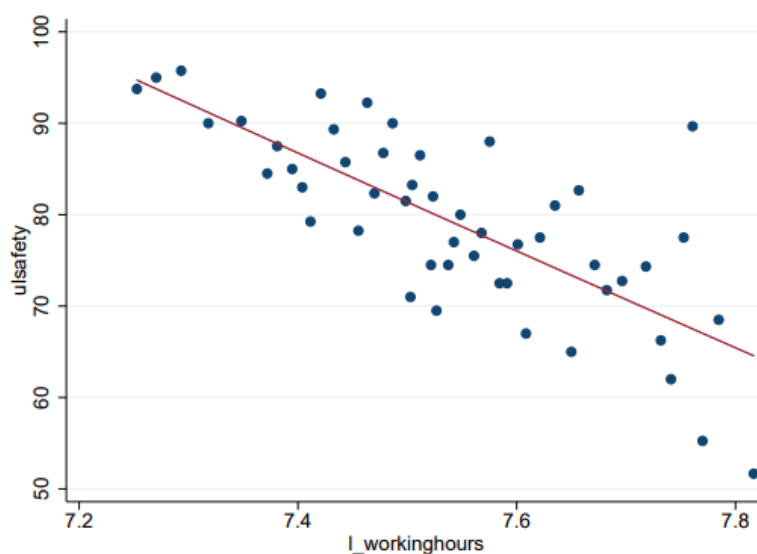
Model č.5	(1)	(2)
VARIABLES	OLS UL Safety Index	OLS UL Safety Index
l_workinghours	-39.84*** (7.997)	-10.38** (4.818)
Log(GDP)		1.911*** (0.395)
Rule of Law		9.216*** (1.655)
Political Stability		1.283 (1.359)
Fixed broadband subscriptions, per 100	0.322*** (0.0772)	0.114 (0.104)
Observations	154	152
R-squared	0.334	0.797
Year FE	NO	YES

Robust standard errors in parentheses

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

V posledním modelu byla použita jako proměnná svobody počet odpracovaných hodin za rok. Tento model má kontrolní charakter. Počet odpracovaných hodin funguje sestupně, podobně jako CL a PR proměnné. Čím menší má hodnotu, tím méně hodin lidé v zemi za rok odpracují a tím více jsou svobodní. Negativní hodnoty proměnné svobody je tak nutné interpretovat jako pozitivní vliv na bezpečnost. Svoboda je zde signifikantní na hladině pravděpodobnosti 0,1. Proměnné HDP a vlády práva vykazují podobné výsledky jako u modelů předchozích. Pracovní vytížení sině koreluje s ekonomickou výkonností země, v bohatých zemích pracují lidé průměrně méně. (OWD) Dále je počet hodin závislý na produktivitě práce, čím je vyšší produktivita, tím méně hodin lidé v dané zemi odpracují. Pro odstranění těchto vlivů byla použita kontrolní proměnná HDP. Takto sestavený model vysvětluje 80% variace bezpečnosti. Byť je zde použita proměnná bezpečnosti jiná, než PR a CL, potvrzuje hypotézu o kladném vztahu svobody a bezpečnosti.

Graf č.6 Závislost bezpečnosti na svobodě měřené pracovním vytížením

Graf znázorňuje závislost svobody a bezpečnosti. Ta se jeví jako pozitivní a má lineární průběh.

2.2. Proměnné v komentáři

V této kapitole práce představuje souhrnný komentář ke všem proměnným modelů a to k jejich významnosti, významu a vlivu na vysvětlovanou proměnnou bezpečnosti. Pro každou zvlášť je provedeno shrnutí výsledků z celkem osmi modelů.

Politická stabilita

Tato proměnná prošla celkem šesti modely. V žádném z nich nebyla signifikantní, překvapivě. V každém modelu měla vždy minimální efekt na vysvětlovanou proměnnou (dále bezpečnost). V pěti případech nabývala kladných hodnot, v jednom případě záporných. V teoretickém základu práce byla politická stabilita země jedním z předpokladů bezpečnosti. Analýza ovšem neprokázala její vliv na bezpečnost a to ve všech případech. Závěr k této proměnné je jasný – nemá na bezpečnost vliv a nedokáže ji vysvětlit.

Hospodářská výkonnost

Tato proměnná byla použita jako kontrolní u všech modelů. Ve všech případech je signifikantní na hladině pravděpodobnosti 0,01. Ve všech případech má pozitivní vliv na bezpečnost a vykazuje stabilní hodnoty. Práce ji považuje za logickou, ale také za povinnou kontrolní proměnnou. Většina studií, které měří světové trendy se HDP (GDP) používá. Existují mnohé kritiky tohoto ukazatele pro jeho přesnost, formu odhadu nebo nedobrého odrazu reality, nicméně poskytuje velmi dobré informace o mezistátním srovnání. Navíc je měřen po dlouhou dobu.

Ekonomická verifikace vlivu HDP na bezpečnost je přirozená. Bohatší státy si mohou dovolit poskytovat obyvatelům lepší služby v podobě záchranných složek, zdravotního systému apod. Ať bohatství jednotlivých států zapříčinilo množství nerostných surovin, propracovaný bankovní systém respektující ochranu soukromí nebo míra ekonomické svobody a obchod, jisté je to, že není na škodu obyvatelům toho kterého státu. Nelze říci že by bohaté státy vykazovaly v mnoha měřítkách podobnost, vlastně existují spíše světové regiony, které jsou si podobné. Jedním z nich je například region „západních demokratických států“. Jedno ale bohaté státy spojuje, vyšší míra bezpečnosti.

Náboženská rozmanitost

Tato proměnná je rovněž použita ve všech modelech jako nezávislá kontrolní proměnná. Práce ji přikládá význam i proto, že střety náboženství provází historii lidstva tak jistě, jako střety majetkové, válečné a další. Neschopnost soužití některých náboženství měla v dějinách mnohdy tragické důsledky a mohla vyústit v krveprolití nebo občanskou válku. Takové dopady mají vliv na míru bezpečnosti beze všech pochyb a přidáním této proměnné znamená možnost prověřit, zda je množství náboženství a jejich postavení v zemi důležitým faktorem pro vysvětlení bezpečnosti.

Náboženská rozmanitost není signifikantní v žádném modelu, ale vykazuje stabilní výsledky po celou dobu. Pokaždé byla její čísla záporná. Pokud by tedy signifikantní byla, měla by nejspíš negativní vliv na bezpečnost. Ovšem realita analýzy této práce je jiná a je třeba říci že bezpečnost nelze vysvětlit mírou náboženské rozmanitosti, byť by existovalo sebelogičtější vysvětlení proto proč by to tak mělo být.

Vláda práva

Vláda práva, tedy dobře fungující právní instituce a jejich respektování je základním předpokladem dobře fungujícího státu. Ať už stát spoléhá na právo západního stříhu s kořeny v právu římském nebo vychází z Koránu, musí být pro obyvatele jistotou. To platí samozřejmě pro všechny obyvatele, ale dobrý příklad poskytuje podnikatelské prostředí. Podnikat v nestabilním zázemí a nejasně stanovenými pravidly a slabou vymahatelností práv je minimálně těžké, spíše pak nemožné pokud chtějí podnikatelé dlouhodobě prosperovat. Role dobře fungujícího právního státu v oblasti bezpečnosti je snad ještě zásadnější. Zahrnutí této proměnné jako kontrolní bylo pro tyto důvody nutností.

Proměnná byla použita ve všech modelech, vždy se jeví jako signifikantní na hladině pravděpodobnosti 0,01. Vykazuje stabilní kladné hodnoty v každém jednom případě. Interpretovat lze tak, že má významný vliv na bezpečnost, čím lépe fungující vláda práva, tím bezpečnější země je. Výsledky jsou to velmi nepřekvapivé, nelze je dlouze ekonomicky verifikovat a jsou velmi přirozené.

Přístup k internetu

Tato proměnná byla použita v posledních dvou modelech analýzy. Její zařazení souvisí se sledovaným obdobím. Mezi lety 2000 a 2018 upevnil internet svoji roli jako fenomén v každodenním životě obyvatel, vědy, výzkumu, vzdělání, zpravodajství apod. Snáze by se hledala místa, kde internet hraje zanedbatelnou roli, vyjmenování všech kde hraje roli velikou by mohlo trvat nekonečně dlouhou dobu. Svobodný přístup k internetu je výsadou svobodnějších států, ale jeho vliv na bezpečnost byla před začátkem analýzy nejasná, neboť existuje množství oblastí, kdy je internet považován za reálné nebo potenciální nebezpečí.

Už z korelací vyplynulo, že čím více lidí má pevné připojení k internetu, je bezpečnost v zemi zvýšena. Spolu s indexy svobody dokázal vysvětlit necelých 50% variace bezpečnosti. V modelech pak vyšel jako signifikantní proměnná na hladině pravděpodobnosti 0,01 s kladným vlivem na

bezpečnost. Není ani z daleka tak silným faktorem jako hospodářská výkonnost země nebo fungování právního státu, ale k bezpečnosti přispívá, částečně ji vysvětluje a pomohl v analýze dotvořit celkový obraz.

Občanské svobody a politická práva

Rozdílnému popisu obou proměnných bylo v této práci věnováno již dostatek prostoru. Protože jsou obě proměnné korelovány (je jen velmi málo zemí kde by se hodnoty těchto indexů lišily o 2 a více) a obě reprezentují svobodu, budou komentovány společně. Svoboda je ústřední vysvětlující proměnnou všech modelů a také zásadním tématem této práce. Díky jejich konstrukci byly oba indexy vždy použity odděleně a sloužily tak částečně jako vzájemná kontrola. Obě byly použity ve čtyřech modelech.

Zda má svoboda nějaký vliv na bezpečnost nebylo před vznikem této práce jasné ani jisté. Práce si za svůj hlavní cíl vytkla prozkoumat vztah svobody a bezpečnosti. Obě proměnné reprezentují svobodu, přičemž každá vychází z odlišného základu. Správnost předpokladu, že obě mohou reprezentovat podobnou věc – svobodu ukazují nejen naměřené hodnoty, ale také výsledky empirické analýzy. Svoboda je ve všech korelacích signifikantní na hladině pravděpodobnosti 0,01 a dokáže vysvětlit zhruba 30% variace bezpečnosti sama o sobě. V modelech je pak svoboda signifikantní vždy na hladině pravděpodobnosti 0,01, vykazuje stálé a silné výsledky a vždy nabývá negativních hodnot. Negativní hodnoty je třeba interpretovat jako pozitivní vliv na bezpečnost díky rozdílné konstrukci indexů svobody a bezpečnosti.

Pracovní vytížení

Tato proměnná byla použita jako alternativa svobody k PR a CL indexům. Vykazuje podobné výsledky a jako kontrolor splnila svůj účel. Je alternativním pohledem na svobodu z pohledu jednotlivce a v tomto smyslu dobře obhajitelná.

Modely ukazují že vztah svobody a bezpečnosti je lineární. Byl testován i kvadratický vztah, který předpokládá hypotéza práce. Korelační koeficienty kvadratických členů PR a CL byly signifikantní, ale po připojení ostatních kontrolních proměnných tento vztah zmizel. Lineární vztah je tedy nadále jistější. Nicméně první část hypotézy, že vztah svobody a bezpečnosti je pozitivní, je potvrzen.

Etnická rozmanitost

Tato proměnná je bez nadsázky největším překvapením celé práce. Poslední roky je téma etnik,

jejich soužití a střet velkým tématem politiků, médií a veřejnosti. Slovo uprchlík zdomácnělo a stalo se každodenním termínem politických elit a novinových článků. Přes všechna omezení, která analýzy této práce má, je potřeba interpretovat proměnnou důkladně, aby nedošlo k nedorozumění a chybným pozdějším závěrům. Interpretace, která by zněla „etnicky rozmanitější země jsou méně bezpečné“ je nedostatečná, byť je přímá vzhledem k analýze. Téma soužití etnik a jejich vliv na stát dalece přesahuje tuto práci a proto ji bude věnována v následných odstavcích zvláštní pozornost.

Proměnná byla do modelů zařazena pro logické, ekonomicky verifikované důvody. Mnoho etnik v jedné zemi vytváří vyšší transakční náklady. Etnika mohou být ve slovníku ekonoma brána jako zájmové skupiny. Jsou to skupiny které spojuje společná historie, kultura a mají své rozdílné cíle a motivace. Vyjednávání a vliv zájmových skupin na vládu patří mezi základní témata ve studiu ekonomie a politické elity nejen v české republice čelí jejich tlaku. Zájmové skupiny o kterých se přednáší na ekonomických univerzitách mají veskrze ekonomické zájmy. U zájmových skupin v podobě etnik je to ale jiné. Jejich zájmy jsou přirozeně také ekonomické, ale není jedinou složkou jejich motivace. Sebeurčení, prosazení skupiny ve veřejném životě, historické křivdy, rivalita mezi etniky nebo územní nároky jsou jen malým, k příkladu sloužícím, výčtem možných motivací etnik žijících v jedné zemi.

V případě, že jsou v zemi etnika vedlejší a jedno hlavní, sice tvoří transakční náklady na vyjednávání, ale existence majority dává vládě předpoklad silnějšího mandátu. Pokud jsou v zemi dvě hlavní etnika a množství minorit, je situace jiná. Rovnocenní potenciální soupeři o moc mohou eskalovat vyjednávání v konflikt. V době moderních technologií si nemusí být soupeři rovni početně, aby byly jejich síly vyrovnané. Kam může soupeření etnik zajít ukázaly světu v roce 1994 události ve Rwandě. Malebná hornatá země uprostřed Afriky takřka bez nerostného bohatství ve které od jakživa soupeřily o moc dva kmeny. Tutsiové tvořili 14% obyvatel, Hutuové 85%. 6. dubna 1994 začala organizovaná genocida Tutsiů. 100 dní trvající krveprolití si vyžádalo necelých 1 000 000 obětí, to je 10 000 každý den. Více než 2 000 000 lidí uprchlo ze země (Marganella 2002, s.25-34). Jedná se sice o extrémní příklad, ale díky tomu že je z relativně nedávné doby, je uveden.

Výsledky modelu hovoří jasně a lze je interpretovat takto. Etnická romanitost je velmi silnou proměnnou, ve všech modelech je signifikantní na vysoké hladině pravděpodobnosti a nabývá záporných hodnot. Míra etnické rozmanitosti, neboli frakcionalizace, má negativní vliv na míru bezpečnosti v zemi. Etnicky rozmanitější země jsou podle výsledků modelů méně bezpečné. Dáno je to zřejmě tím, že etnicky nejvíce frakcionalizovaný kontinent je Afrika, který je zároveň plný relativně i objektivně chudých států s nízkou mírou bezpečnosti. Je ale etnická frakcionalizace v

přímém vztahu s bezpečností a platí že čím je země etnicky rozmanitější, je i méně bezpečná?

Platí, ale jen do určité míry, respktive od určité míry. Slavná studie ekonomů Ashrafa Quamrula a Odeda Galora „The Out of Africa Hypothesis, Human Genetic Diversity and Comparative Development“ řeší také otázku etnické rozmanitosti v závislosti na prapůvodním místě, ze kterého pochází moderní člověk jako druh a pak v závislosti na tom jak úspěšně se tento druh ve světě rozvíjel. (American Economic Review 103(1) s.1-46) Moderní člověk, jakým jsme my, je starý asi 300 000 let a pochází z centrální Afriky. Dvojice ekonomů dala do souvislosti vzdálenost, kterou člověk z centrální Afriky urazil a jak se mu dále dařilo. Měřit HDP nebo míru bezpečnosti několik tisíc let zpět je samozřejmě nemožné. Jako měřítko je tedy v této práci brán počet na jednom místě žijících lidí. Předpokladem je, že pokud žije na jednom místě mnoho lidí (například v Římě), zřejmě se jim daří dobře, prosperují a jsou v relativním bezpečí. Studie „The out of Africa“ objevila zvláštní souvislost mezi genetickou diverzitou a ekonomickou úrovní. Čím dále z centrální Afriky člověk došel, tím méně a méně byla oblast ve které žil geneticky (tím pádem i etnicky) rozmanitá. Největší rozmanitost byla a je v Africe, nejméně rozmanité je například extrémě vzdálené Japonsko. Závěry studie hovoří tak, že podmínkou úspěchu společnosti je genetický mix. Studie samozřejmě nedává návod na „optimální genetický mix“ ve stylu „ je potřeba mít 10% asiátů, 10% afroameričanů“ a tak dále. Ale říká, že příliš malá rozmanitost, nebo příliš velká rozmanitost nedělají společnosti dobře.

Závěry této práce se tak částečně kryjí se závěry studie The out of Africa, neboť na základě analýzy této práce lze potvrdit, že vysoká etnická frakcionalizace má negativní vliv na bezpečnost. Pro hlubší pochopení ale tato práce bere v úvahu výsledky The out of Africa a interpretuje výsledky vlastního bádání tak, že etnická rozmanitost není negativním faktorem pro bezpečnost v jakékoli míře. Už jen příklad Spojených států amerických, etnicky velmi rozmanité země, která je silná, svobodná a bezpečná, by byl v rozporu s takovým tvrzením. Opačným příkladem je Polsko, které není ekonomicky silné a to ani ve srovnání se svými sousedy, kteří prošli podobnou historií za posledních 80 let, nevyniká v měřítkách svobody ani bezpečnosti, ale je velice málo etnicky rozmanité. Závěr k této proměně je tedy takový, že etnická rozmanitost je důležitým faktorem v rozvoji země a když se pohybuje ve vysokých hodnotách, má negativní vliv na míru bezpečnosti v zemi.

2.3. Silné stránky analýzy

Analýza vztahu svobody a bezpečnosti pracuje s daty za období 19 let mezi roky 2000 a 2018, tedy dostatečnou dobu pro pozorování vlivů jednotlivých proměnných. Většina dat existuje pro více než 160 zemí světa, tedy rovněž počet zemí jako reprezentatů světa je dostatečný pro analýzu. Právě počet zemí dává analytické části práce jistou váhu. Nelze říci, že by výsledky byly 100% shodné s realitou nebo že by objevily matku všech pravd. Na „hřišti“, které si práce skrze omezení sobě daná vytyčila ale výsledky jsou. Jednak statisticky významné a ekonomicky verifikovatelné, uvěřitelné a vysvětlitelné.

Další silnou stránkou analýzy je fakt, že jako jedna z prvních provedla analýzu velkého počtu zemí za několik let a to s pomocí obecných měřítek svobody a bezpečnosti. U svobody není tak komplikované měřit míru, protože se vždy dá alespoň nějak zjistit, zda instituce brání svobodu existují a pokud existují, zda fungují. A pokud fungují, zda jsou omezovány. Bezpečnost je ale tvrdší oříšek a mnohem rozsáhlejší téma. Přesto práce použila dobrá data a indexy, které popsaly bezpečnost v obecném měřítku. Pokud by se tak nestalo, práce by musela pro popis bezpečnosti využít jednodušší a omezenější proměnnou, například předpokládanou dobu dožití, počet vražd, míru trestné činnosti, ohrožení drogami a podobně. Touto cestou se ale práce nevydala a výsledkem je srovnání svobody a bezpečnosti v obecné rovině.

Silnou stránkou práce je použití ekonometrického programu. Ať Stata nebo jiný program pracující na podobných principech, jsou účinnými nástroji pro analýzu dat. Analýza je samozřejmě vždy tak dobrá, jak dobrá jsou data, ale na práci s nimi rovněž záleží. Práce si od začátku vytkla za cíl jít cestou modelování a mít výstupy v tomto směru. Případné jednodušší analyzování, například prosté korelace, grafická znázornění trendů nebo nepoužití dostatečných nezávislých kontrolních proměnných by bylo na úkor analýzy. Jedná se tedy o silnou stránku, nicméně ne nezbytně dokonalou nebo bez limitů.

Přiblížení problematiky na příkladech každodenního života, historických událostí a názorů velkých postav dějin je také silnou stránkou práce. Sebelepší analýza nebo statistický důkaz se neobejde bez prezentace, která přináší více než technické popisy, práci s daty nebo pouze provádí výsledky modelů. Zvolená forma prezentace snad přiblíží všem, kteří mají o dané téma zájem, maximum možného. Jak problémy, paradoxy tématu, návrhy dalšího analyzování a nebude působit čtenáři odpor k danému tématu.

2.4. Slabé stránky analýzy

Pro zkoumání vztahu svobody a bezpečnosti tak, aby výsledky byly přesnější a dávaly více odpovědí, než kladly otázek je zapotřebí několika věcí. Jednou z nich jsou dobrá data pro jiné období než roky 2000 až 2018. Vzhledem k tomu, že si práce vytkla za cíl sledovat vztahy proměnných na světových datech, musela učinit nemalá omezení jak kvůli rozsahu práce, tak možnostem jediného autora. Protože se práce vydala cestou světové analýzy, musela zvolit období pro která existují dobrá data. Obecnějších indexů bezpečnosti je poměrně málo i dnes, ať už se jedná o Crime index, Peace index nebo UL safety index. Bez nadsázky lze říci, že měření bezpečnosti je zatím v plenkách oproti měření svobody.

Oproti svobodě je bezpečnost hůře definovatelná, prakticky nemá žádná pravidla (s výjimkou pravidla „přežití“) a první instituce, které se o měření pokouší se vydávají po zatím neprošlapaných cestách. Data, která jsou k dispozici, existují nejdříve od roku 2000 a proto byla analytická část této práce omezena právě tímto rokem.

Autor práce věnoval nemalou snahu o získání dat za zajímavější období z pohledu míry svobody. Konec 70. let, konec 80. let a začátek 90. let byla období, kdy míra svobody ve světě raketově rostla. Data stejné kvality jako existují po roce 2000 by dala badatelům, výzkumníkům, do ruky zajímavý materiál. Nicméně analýza bezpečnosti v socialistickém Československu by přinesla maximálně data o autonehodách, vraždách, loupežích, krádežích a nekompletní data o hospodářské trestné činnosti. Ta lze získat mravenčí badatelskou prací, kdy by si případný badatel musel půjčit nebo koupit kriminální ročenky za daná období a data nejdříve převést do elektronické podoby. Po prozkoumání této možnosti autor práce usoudil že by ani z daleka nezískal kvalitu dat, která je potřebná pro typ analýzy, který byl zvolen.

Tuto slabou stránku, kdy nebyla analyzována zajímavá období z hlediska velkých změn svobody ve světě vyvažuje počet zemí a jednotnost dat, která poměrně dobře zachycují bezpečnost a svobodu jako celek a nezužují je na pouhou trestnou činnost nebo míry úmrtí, byť i ty lze brát jako měřítka bezpečnosti.

Jak bylo popsáno v analytické části, lidstvu hrozí mnohem více nebezpečí a větších než ta, která si připravuje lidstvo samo. Často jsou to nebezpečí, která jsou plíživá a jejich dopady lze pozorovat až za roky, mnohdy až za desítky let. Opět pro velikou náročnost sběru, ale také kompatibilitu dat byla praktická část práce omezena na bezpečnost jen částečnou. Práce nepočítá s nebezpečím sucha, globálních klimatických změn nebo dalších výzev, před kterými varují přední vědci. Dost možná

taková analýza nepůjde provést bez kvantových počítačů nové generace, ale to je spekulace. Práce se nebrání tomu, že bylo nutné provést mnohá omezení proto, aby se podařilo analyzovat alespoň částečně celý svět za dané období. Práce se vydala cestou respektování státních hranic, které samozřejmě některá velká nebezpečí neznají. Španělská chřipka, která proletěla během první světové války doslova celý svět, nehledě na hranice nebo míry svobody států, je dostatečně názorným příkladem. Přitom s 50 000 000 obětí ohrozila lidstvo více než válka samotná.

Problematika sběru dat tak, jak byla popsána v teoretické části je slabou stránkou analýzy. Práce se pokusila o vědeckou analýzu v oblasti která pravděpodobně vědecká není a zcela určitě jí není dnes.

Závěr

Hypotéza o existenci a průběhu vztahu svobody a bezpečnosti byla z poloviny potvrzena. Cesta k takovému závěru byla dlouhá, komplikovaná a existuje jistě mnoho argumentů, které lze proti výsledkům výzkumu vznést. Přes všechny možné výtky je třeba konstatovat úspěšné splnění zadání této práce. Teoretická část čtenáře provedla komplexním a širokým tématem svobody a bezpečnosti. Je až příliš mnoho příkladů, kdy na sebe narážejí. Někdy jsou v naprostém protikladu, jindy jdou ruku v ruce. Kde je jedno, nemusí být druhé. Hezkým příkladem takové situace je vězení. Vězení patří mezi nejbezpečnější místa na světě, ale není mnoho lidí, kteří by tam chtěli být. Vězení znamená nesvobodu, ale téměř absolutní bezpečí. Je s podivem, že nevznikly práce tohoto typu už dříve, protože o svobodě i bezpečnosti se mluví velmi a často bývají nástrojem politiků na upoutání naší pozornosti, získání důvěry. Všichni chceme bezpečí, většina z nás alespoň částečnou svobodu.

Dynamický charakter bezpečnosti není zdaleka jedinou komplikací pro její výzkum. Bezpečnostní studia jsou velmi mladá a nejsou schopna, alespoň pro zatím, bezpečnost kvantifikovat. A není divu, protože se jedná o veličinu nekonečnou, prostupující několika kategoriemi a těžko definovatelnou. Přesto tato práce našla způsob jak ji parciálně uchopit a analyzovat.

V analytické části je popsána jedna z prvních analýz svého druhu. Omezený prostor, který si tato práce vytyčila, a komplikovaná měření svobody a bezpečnosti, nakonec nebyly překážkou pro získání výsledků. Vztah svobody a bezpečnosti byl, v rámci výzkumu, objeven a popsán jako kladný. Druhá část hypotézy o kvadratickém charakteru vztahu vycházela z názorových prohlášení například o bezpečnosti socialistického Československa ve srovnání s dnešní Českou republikou. Kvadratický průběh nebyl v práci potvrzen a k jeho úplnému zamítnutí by musela být provedena analýza jiných období, která byla ve změnách míry svobody bouřlivější a dramatictější než roky 2000 až 2018.

Přínos práce spočívá v prošlapávání cest dosud neprozkoumaných oblastí a pokus o analýzu něčeho tak dynamického, všedního, komplexního a komplikovaného jako je svoboda a bezpečnost. To téma budí více otázek než dává odpovědi a lze na něj napsat minimálně taková hromada literatury, jaká už o něm byla napsána. Přes slabá místa výzkumu a pochopitelnou nepřesnost proměnných ale empirická analýza některé odpovědi dává a její výsledky jsou uvěřitelné, ověřitelné a dají se jasně interpretovat. Jistě mohou sloužit budoucímu výzkumu v této oblasti, pokud přijde někdo se stejným odhodláním jako autor této diplomové práce.

Poslední povinností této práce je odpovědět na otázku, která byla položena již v názvu. Svoboda a bezpečnost – substituty nebo komplementy? Odpověď není jen jedna, není jednoduchá a není obecná. Zkrátka jak kdy. Příklad s vězením dává oběma vztah substituční, mohu mít jedno nebo druhé, respektive jedno mám a druhé ne. Jako obyvatel České republiky mám, relativně ke světu, obojí. Jako občan Somálska nemám relativně ani jedno. Příklady těchto dvou zemí dávají oběma vztah komplementární. Jasnou odpověď na úvodní otázku nelze dát, neboť neexistuje jen jeden vztah svobody a bezpečnosti, je jich mnoho a každý je jiný. Tato práce tedy na otázku obecného vztahu odpovědět nedokáže a pravděpodobně se práce s jasnou odpovědí nedočkáme.

Jednu uspokojivou odpověď ale přece přináší. Výzkum s použitými daty potvrdil, že svobodnější země jsou zároveň bezpečnější. A že bohatší země jsou bezpečnější. Zdá se pak, že pokud chceme bohatství, svobodu i bezpečnost, musíme dbát o všechno najednou. Úvahy o tom, zda netrpí svoboda na úkor bezpečnosti nebo opačné, jsou nejspíše liché, neboť obojího se dosahuje současně, na jednom místě a obojí může prosperovat. Bezhlavá opatření posilující svobody mohou přinášet větší míru nebezpečí, například v otázkách silničního provozu, který patří mezi nejstriktněji omezená odvětví. Neuvážená honba za bezpečností pak může jistě omezit naši svobodu. Řešení, která dokáží chránit a prosadit obojí naráz, jsou často možná a jistě žádoucí.

Seznam zdrojů:

Zdroje dat

<https://ourworldindata.org/working-hours#annual-working-hours-since-1950>

"UNODC Statistics Online". United Nations Office On Drugs and Crime. Retrieved 12 May 2018."

https://www.numbeo.com/crime/indices_explained.jsp

DIGITAL 2019: GLOBAL DIGITAL OVERVIEW [online]. USA: Datareportal, 2019 [cit. 2019-08-12]. Dostupné z: <https://datareportal.com/reports/digital-2019-global-digital-overview>

"Democracy index 2012: Democracy at a standstill". Economist Intelligence Unit. 14 March 2013. Retrieved 26 January 2017.

<http://worldpopulationreview.com/countries/life-expectancy/>

<https://info.worldbank.org/governance/wgi/#home>

UL Safety index Methodology [online]. USA: UL Safety, 2019 [cit. 2019-08-08]. Dostupné z: https://ulsafetyindex.org/pdfs/CS11690_SI-Methodology_DIGITAL_FINAL.pdf

<https://freedomhouse.org/report/methodology-freedom-world-2019>

2019 Index of Economic Freedom [online]. USA: Heritage Foundation, 2019 [cit. 2019-08-08]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/methodology-freedom-world-2019>

World Development Indicators [online]. USA: World Bank, 2018 [cit. 2019-08-08]. Dostupné z: <https://datacatalog.worldbank.org/dataset/world-development-indicators>

Freedom in the World Methodology [online]. USA: Freedom House, 2019 [cit. 2019-08-08]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/methodology-freedom-world-2019>

Www.manta.com [online]. Detroit, 2019 [cit. 2019-08-08]. Dostupné z: https://www.manta.com/mb_55_AA17D02X_9IE/security_guard_service/detroit_mi

The Most Dangerous Cities In The World. Www.worldatlas.com [online]. USA, 2019 [cit. 2019-08-08]. Dostupné z: <https://www.worldatlas.com/articles/most-dangerous-cities-in-the-world.html>

Články

Adrian Karatnycky. *Freedom in the World: The Annual Survey of Political Rights and Civil Liberties*. Transaction Publishers. 2001. [ISBN 978-0-7658-0101-2](#). p. 11

American Political Science Review. 2011, **105**(1). ISSN 0003-0554. Dostupné také z: https://www.cambridge.org/core/product/identifier/S0003055410000614/type/journal_article

Ashraf Quamrul and Oded Galor, "The Out of Africa Hypothesis, Human Genetic Diversity and Comparative Development," *American Economic Review*, 103(1), s.1-46

Alesina, Alberto & Devleeschauwer, Arnaud & Easterly, William & Kurlat, Sergio & Wacziarg, Romain, 2003. "Fractionalization," *Journal of Economic Growth*, Springer, č. 8(2), s.155-194, .

Cass R. Sunstein, "Fear and Liberty," *Social Research* 71 (Winter 2004)

CONSTANT, Benjamin. O antické svobodě ve srovnání se svobodou moderní. *Reflexe: filosofický časopis*. 2006, č. 30, s. 80

Crime and the EU's Constitutional Future in an Area of Freedom, Security, and Justice. *European law journal*. 2004, **10**(2), 218-234.

Contracts For Feb. 19, 2019. *Www.defense.gov* [online]. USA, 2019 [cit. 2019-08-08]. Dostupné z: <https://www.defense.gov/Newsroom/Contracts/Contract/Article/1760766/>

"Detroit Census Confirms a Desertion Like No Other". *Www.nytimes.com* [online]. USA: New York Times, 2011 [cit. 2019-08-08]. Dostupné z: https://www.nytimes.com/2011/03/23/us/23detroit.html?_r=1

Five scientific predictions by Professor Stephen Hawking [online]. 2018, 54(10) [cit. 2019-08-03]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/science/2018/oct/21/professor-stephen-hawking-scientific-predictions-climate-change-alien-invasion>

"Global Peace Index: World Less Peaceful in 2010 Report, Violence Impacting Global Economy \$7 Trillion Annually". *Phil's Stock World*. Retrieved 2017-11-27.

["Global economic freedom dipped last year, annual survey says; Hong Kong remains world's freest"](#). *Washington Post*. Associated Press. 12 January 2012. Retrieved 24 January 2012.

Jeremy Waldron, "Security and Liberty: The Image of Balance," *Journal of Political Philosophy* 11 (June 2003): 191-210

James D. Tabor und Eugene V. Gallagher: *Why Waco?: Cults and the Battle for Religious Freedom in America*. University of California Press, Berkeley 1995, [ISBN 0-520-20186-8](#).

KIMBER, Richard. On Democracy. *Scandinavian Political Studies*. 1989, s. 201, 199–219. ISSN 0080-6757

LOUŽEK, Marek. Ekonomie bezpečnosti - jsou teroristé racionální?. *Politická ekonomie*. 2009, **57**(2), 177-193. ISSN 2336-8225

MacNeill, Jim, Pieter Winsemius, and Taizo Yakushiji (1991) *Beyond Interdependence: The Meshing of the World's Economy and the Earth's Ecology*. New York: Oxford University Press

Margnella, Paul. "Explaining Rwanda's 1994 genocide." *Human rights & human welfare* 2, no. 1 (2002): s.25-34.

Miller, Daniel, and Don Slater. *Internet*. Berg Publishers, 2000.

New Orleans Crime Since 1930 [online]. USA: NOLA Crime news, 2016 [cit. 2019-08-08]. Dostupné z: <https://nolacrimenews.com/statistics/historical-statistics/>

Porter, Gareth, and Janet W. Brown (1991) *Global Environmental Politics*. Boulder: Westview Press. s. 65-66

PÍŠKOVÁ, Anna. Aralské jezero. *Vesmír* [online]. 2011, (90) [cit. 2019-08-11]. Dostupné z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2011/cislo-2/aralske-jezero.html>

Phil's Stock World [online]. Londýn, 2010 [cit. 2019-08-11]. Dostupné z: <https://www.philstockworld.com/2010/06/08/global-peace-index-world-less-peaceful-in-2010-report-violence-impacting-global-economy-7-trillion-annually/>

["In Pursuit of Happiness Research: Is It Reliable? What Does It Imply for Policy?"](#), Will Wilkinson, The Cato institute, Policy Analysis No. 590, 11 April 2007

["Chapter2: Economic Freedom and Peace"Archived](#) 16 October 2008 at the [Wayback Machine](#), Erik Gartzke, in *Economic Freedom of the World: 2005 Annual Report*, James Gwartney and Robert Lawson, Fraser Institute, 30 August 2005

Hurikán Katrina – New Orleans pod vodou a téměř 2000 mrtvých [online]. Praha: Česká televize, 2010 [cit. 2019-08-08]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1320742-hurikan-katrina-new-orleans-pod-vodou-a-temer-2000-mrtvych>

SAGAR, Rahul. Who Holds the Balance? A Missing Detail in the Debate over Balancing Security and Liberty. *Polity* [online]. 2009, **41**(2), 166-188 [cit. 2019-08-17]. DOI: 10.1057/pol.2008.27. ISSN 0032-3497. Dostupné z: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/10.1057/pol.2008.27>

SOHN, Emily. *Climate change and the rise and fall of civilizations* [online]. 2014, (1) [cit. 2019-08-03]. Dostupné z: <https://climate.nasa.gov/news/1010/climate-change-and-the-rise-and-fall-of-civilizations/>

Study: Gene Drive Wipes Out Lab Mosquitoes [online]. 2018, 49(8) [cit. 2019-08-03]. Dostupné z: <https://www.the-scientist.com/news-opinion/study--gene-drive-wipes-out-lab-mosquitoes-64849>

The Economist Intelligence Unit (8 January 2019). "[Democracy Index 2018: Me Too?](#)". *The Economist Intelligence Unit*. Retrieved 13 January 2019.

TADDEO, Mariarosaria. Cyber Security and Individual Rights, Striking the Right Balance. *Philosophy & Technology* [online]. 2013, **26**(4), 353-356 [cit. 2019-08-14]. DOI: 10.1007/s13347-013-0140-9. ISSN 2210-5433. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s13347-013-0140-9>

USGCRP, 2017: *Climate Science Special Report: Fourth National Climate Assessment, Volume I* [Wuebbles, D.J., D.W. Fahey, K.A. Hibbard, D.J. Dokken, B.C. Stewart, and T.K. Maycock (eds.)]. U.S. Global Change Research Program, Washington, DC, USA, 470 pp, doi: [10.7930/J0J964J6](https://doi.org/10.7930/J0J964J6)

Východ Německa je pro azylanty desetkrát nebezpečnější než západ, říká studie [online]. Česká republika: Lidové noviny, 2019 [cit. 2019-08-08]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/vychod-nemecka-je-pro-azylanty-desetkrat-nebezpecnejsi-nez-zapad-rika-studie.A190224_141739_ln_zahranici_ele

Literatura

BUZAN, Barry, Ole WÆVER a Jaap de WILDE. *Security: a new framework for analysis*. Boulder, Colo.: Lynne Rienner Pub., 1998. ISBN 1-55587-784-2.

DRŠKA, Václav a Dana PICKOVÁ. *Dějiny středověké Evropy*. 1. vyd. Praha: Aleš Skřivan ml., 2004, 364 s. [ISBN 80-86493-11-3](#)

[FURET, Francois](#). *Francouzská revoluce. Díl 1. Od Turgota k Napoleonovi 1770-1814*. Praha: Argo, 2004. 450 s. [ISBN 80-7203-452-9](#)

HAYEK, Friedrich August von. *The constitution of liberty*. Chicago: University of Chicago Press, 1978, s. 13

John Basil Barnhill. AZQuotes.com, Wind and Fly LTD, 2019. https://www.azquotes.com/author/97225-John_Basil_Barnhill, accessed August 17, 2019.

MILL, John Stuart. *O svobodě*. Praha: J. Otto, 1913, s. 23.

ROUSSEAU, Jean-Jacques. *Rozpravy*. 2., rozš. vyd. Praha: Svoboda, 1989, 292 s. ISBN 8020500642.

ROUSSEAU, Jean-Jacques. *Rozpravy*. 2., rozš. vyd. Praha: Svoboda, 1989, s. 232.

Seznam tabulek a grafů

Tabulka č.1 Svět podle indexu demokracie v roce 2018

Tabulka č.2 Svět podle indexu ekonomické svobody 2018

Tabulka č.3 Grafické hodnocení uznávaných indexů svobody

Tabulka č.4 Maslowova pyramida lidských potřeb

Tabulka č.5 Hodnocení PR indexu

Tabulka č.6 Hodnocení CL indexu

Tabulka č.7 Rozdělení zemí podle míry svobody

Graf č.1 Světový vývoj svobody

Graf č.2 Závislost předpokládané doby dožití na svobodě

Graf č.3 Závislost počtu vražd na svobodě

Graf č.4 Závislost svobody a bezpečnosti

Graf č.5 Svoboda a bezpečnost v regionech světa

Graf č.6 Závislost bezpečnosti na svobodě měřené pracovním vytížením

Model č.1

Model č.2

Model č.3

Model č.4

Model č.5